

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

### ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૯૮૦૪/૨૦૨૧

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૯૮૦૮/૨૦૨૧

સાથે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૯૮૧૫/૨૦૨૧

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી જે.બી. પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી નિશા એમ. ઠાકોર

=====

|   |                                                                          |     |
|---|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| ૧ | શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે? | હા. |
| ૨ | પત્રકારને સોંપવામાં આવે કે નહીં?                                         | હા. |

|   |                                                                                                                           |     |
|---|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| ૩ | શું તેમના સ્વામી ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?                                                                        | ના. |
| ૪ | શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે? | ના. |

=====

હર્ષ દીપક શાહ

વિરુદ્ધ

યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર નં. ૧ તરફે શ્રી અભિષેક એમ મહેતા (૩૪૬૯)

..... પ્રતિવાદી નં. ૩ તરફે

.....પ્રતિવાદી નં. ૨,૪ તરફે

પ્રતિવાદી નં. ૧ તરફે ડી.એસ. એફિડેવિટ દાખલ કરેલ નથી (એન)(૧૧)

પ્રતિવાદી નં. ૨,૩,૪ તરફે એમ. આર. ભટ્ટ એન્ડ કંપની (૫૯૫૩)

પ્રતિવાદી નં. ૧ તરફે નોટિસ પરત મળી નથી (૩)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી જે.બી. પારડીવાલા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી નિશા એમ. ઠાકોર

તારીખ: ૦૪/૦૧/૨૦૨૨

સામાન્ય મૌખિક ચુકાદો

(દ્વારા : માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી જે.બી. પારડીવાલા)

૧. ઉપરોક્ત તમામ રિટ અરજીઓમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓ એકબીજા સાથે સંકળાયેલા હોવાથી અને પક્ષકારો પણ સમાન હોવાથી, તેમને સુનાવણી માટે સાથે લેવામાં આવ્યા હતા અને આ સામાન્ય ચુકાદા અને આદેશ દ્વારા તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૨. "સરકારો માત્ર બેંક ગેરંટી પર ચાલતી નથી. અમે નોંધીએ છીએ કે ઘણીવાર કેટલીક અદાલતો એવું વર્તન કરે છે જાણે બેંક ગેરંટી આપવાથી ન્યાયનો હેતુ સિદ્ધ થઈ જશે. સરકારી કામકાજ કે અન્ય કોઈ પણ પ્રકારનો વ્યવસાય માત્ર બેંક ગેરંટી પર ચાલી શકે નહીં. સરકાર કે અન્ય કોઈ પણ સાહસ ચલાવવા માટે રોકડ રકમ (લિક્વિડ કેશ) આવશ્યક છે. અમે માનીએ છીએ કે જ્યાં જાહેર મહેસૂલની બાબતો સંકળાયેલી હોય, ત્યાં એ સમજવું અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે કે માત્ર પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ (પ્રાઈમા ફેસી) કેસ દેખાતો હોવાને કારણે વચગાળાના આદેશો આપી શકાતા નથી. આ માટે વધુ જરૂરી છે. સુવિધાનું સંતુલન સ્પષ્ટપણે વચગાળાનો આદેશ આપવાની તરફેણમાં હોવું જોઈએ અને જાહેર હિતને નુકસાન થવાની સહેજ પણ શક્યતાનો સંકેત હોવો જોઈએ નહીં". (આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ વિરુદ્ધ ડનલપ ઈન્ડિયા લિમિટેડ અને અન્ય, ૧૯૮૫

(૧) એસસીસી ૨૬૦)

૩. ઉપરોક્ત અવલોકનો સર્વોચ્ચ અદાલતના છે જે અદાલતો દ્વારા માત્ર માંગણી કરવાથી જાહેર હિતને મોટું નુકસાન પહોંચાડવાની ક્ષમતા ધરાવતા વચગાળાના આદેશો આપવાની વૃત્તિ સંબંધિત છે. આવી વૃત્તિની સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા લગભગ ચાર દાયકા પહેલાં આકરી ટીકા કરવામાં આવી હતી.

૪. ઉપરોક્ત રિટ અરજીઓના વિષયવસ્તુને ધ્યાનમાં રાખીને, મહેસૂલ વિભાગ ઈચ્છે છે કે અમે સર્વોચ્ચ અદાલતના ઉપરોક્ત અવલોકનોને ધ્યાનમાં રાખીએ.

૫. સુવિધા ખાતર, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૯૮૦૪/૨૦૨૧ ને મુખ્ય બાબત તરીકે ગણવામાં આવે છે.

૬. ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની આ રિટ અરજી દ્વારા, રિટ અરજદાર-કરદાતાએ નીચે મુજબની દાદ માંગી છે;

(એ) આ નામદાર અદાલત પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ અને ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ ના આક્ષેપિત આદેશને રદબાતલ

ઠરાવતો પરમાદેશ (મેન્ડેમસ) અથવા મેન્ડેમસના સ્વરૂપની અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ કે નિર્દેશ જારી કરવાની અને હાલના કેસના તથ્યોમાં પૂર્વ-જમા રકમ (પ્રી-ડિપોઝીટ) માંથી મુક્તિ આપવાની કૃપા કરે.

(બી) આ નામદાર અદાલત વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી ૨૦૨૦-૨૧ માટેની તારીખ ૩૦.૦૯.૨૦૨૧ ની આક્ષેપિત તમામ માંગણી નોટિસોને રદબાતલ ઠરાવતો પરમાદેશ અથવા મેન્ડેમસના સ્વરૂપની અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ કે નિર્દેશ જારી કરવાની કૃપા કરે.

(સી) આ નામદાર અદાલત પ્રતિવાદી નં. ૨ ને અરજદારની વિનંતી ધ્યાનમાં લેવા અને પ્રતિવાદી નં. ૩ સમક્ષ અપીલ હેઠળ રહેલી રકમની વસૂલાત પર મનાઈફુકમ (સ્ટે) આપવા માટે કોઈ પૂર્વ-જમા રકમનો આગ્રહ ન રાખવા નિર્દેશ આપતો પરમાદેશ અથવા મેન્ડેમસના સ્વરૂપની અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ કે નિર્દેશ જારી કરવાની કૃપા કરે.

(ડી) આ અરજીની સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ પેવિંગ હોય ત્યાં સુધી, આ નામદાર અદાલત પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ અને ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ ના આક્ષેપિત આદેશ અને તારીખ ૩૦.૦૯.૨૦૨૧ ની

તમામ માંગણી નોટિસોના અમલીકરણ પર રોક લગાવવાની અને હાલના કેસના તથ્યોમાં પૂર્વ-જમા રકમમાંથી મુક્તિ આપવાની કૃપા કરે.

(ઈ) આ અરજીની સુનાવણી અને અંતિમ નિકાલ પેઢિંગ હોય ત્યાં સુધી, આ નામદાર અદાલત પ્રતિવાદી નં. ૨ અથવા આવકવેરા કાયદા હેઠળના અન્ય પ્રતિવાદી સત્તાવાળાઓ સહિતના પ્રતિવાદીઓને અરજદાર સામે પ્રતિવાદી નં. ૩ સમક્ષ દાખલ કરેલી અપીલો પેઢિંગ હોય અથવા પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા પસાર કરાયેલા આકારણી આદેશોના સંદર્ભમાં આવકવેરા કાયદાની જોગવાઈઓ હેઠળના કોઈ પણ પગલાં સહિતના કોઈપણ શિક્ષાત્મક પગલાં લેવાથી દૂર રહેવાનો નિર્દેશ આપવાની કૃપા કરે.

(એફ) આ નામદાર અદાલત પેરા-૧૧ (સી) અને ૧૧ (ડી) મુજબ વચગાળાની રાહત આપવાની કૃપા કરે.

(જી) આ નામદાર અદાલત પ્રતિવાદી નં. ૨ ને પૂર્વ-જમા રકમની શરતનું પાલન કરવાનો આગ્રહ રાખ્યા વિના હાલના અરજદારની પેઢિંગ અપીલો અંગે વહેલી સુનાવણી મંજૂર કરવાનો નિર્દેશ આપતો પરમાદેશ અથવા મેન્ડેમસના સ્વરૂપની અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, આદેશ કે નિર્દેશ જારી કરવાની કૃપા કરે.

(એચ) કેસના તથ્યોમાં યોગ્ય લાગે તેવી અન્ય કોઈ વધારાની રાહત/રાહતો પણ આપવામાં આવે.

૭. આ મુકદ્દમા ઉભા કરનાર તથ્યોનો સારાંશ નીચે મુજબ આપી શકાય;

૭.૧ રિટ અરજદાર અવની ગ્રુપ ઓફ કંપનીઝ હેઠળ આવતી સંસ્થાઓના ડિરેક્ટર્સ પૈકીના એક છે. સદર કંપનીઓનું જૂથ વડોદરાથી કામગીરી કરે છે અને જમીન તથા મિલકતોના વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલ છે.

૭.૨ પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા ૨૩.૦૧.૨૦૨૦ ના રોજ આવકવેરા કાયદા, ૧૯૬૧ (ટૂંકમાં "કાયદો, ૧૯૬૧") ની કલમ ૧૩૨ હેઠળ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી. સદર તપાસના અંતે અત્રેના રિટ અરજદારને કાયદા, ૧૯૬૧ ની કલમ ૧૫૩(એ) હેઠળ તારીખ ૦૯.૧૨.૨૦૨૦ ના રોજ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, જેમાં રિટ અરજદારને આકારણી વર્ષ ૨૦૧૪-૧૫ થી ૨૦૧૯-૨૦૨૦ માટે આવકનું રિટર્ન ફાઇલ કરવા જણાવાયું હતું.

૭.૩ રેકૉર્ડ પરથી ફલિત થાય છે કે પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા તારીખ

૦૯.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ કાયદાની કલમ ૧૫૩(એ) હેઠળ અલગ નોટિસો પણ જારી કરવામાં આવી હતી, જેમાં રિટ અરજદારને આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી ૨૦૧૩-૧૪ માટે આવકનું રિટર્ન ફાઇલ કરવા જણાવાયું હતું. આકારણી વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે, પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા રિટ અરજદારને કાયદાની કલમ ૧૪૩(૨) હેઠળ તારીખ ૧૭.૦૬.૨૦૨૧ ના રોજ નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા ઉપરોક્ત તમામ આકારણી વર્ષો, એટલે કે ૨૦૧૦-૧૧ થી ૨૦૨૦-૨૧ માટે કાયદાની કલમ ૧૪૨(૧) હેઠળ પ્રશ્નાવલી જારી કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા રિટ અરજદારને અનુક્રમે તારીખ ૨૩.૦૯.૨૦૨૧ અને ૨૬.૦૯.૨૦૨૧ ની સંયુક્ત કારણદર્શક નોટિસો (શો-કોઝ નોટિસ) જારી કરવાની કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી, જેમાં રિટ અરજદારને કારણ દર્શાવવા જણાવાયું હતું કે કારણદર્શક નોટિસમાં દર્શાવેલ રકમના ઉમેરા દ્વારા આવકની આકારણી શા માટે ન કરવી. રિટ અરજદારે તારીખ ૨૭.૦૯.૨૦૨૧ નો પોતાનો જવાબ રજૂ કરીને સદર કારણદર્શક નોટિસનો પ્રત્યુત્તર આપ્યો હતો.

૭.૪ પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા કાયદાની કલમ ૧૪૩(૩) સાથે વાંચતાં કલમ ૧૫૩(એ) હેઠળ આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી ૨૦૨૦-૨૧ માટે તારીખ ૩૦.૧૧.૨૦૨૧ ના અલગ આકારણી આદેશો દ્વારા રિટ અરજદારની આવકની આકારણી કરવાની કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ કાયદાની કલમ

૧૫૬ હેઠળ તારીખ ૩૦.૦૯.૨૦૨૧ ની માંગણીની નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી ૨૦૨૦-૨૦૨૧ માટે પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા પસાર કરાયેલા આકારણી આદેશોને રિટ અરજદાર દ્વારા કાયદાની કલમ ૨૪૬ હેઠળ આવકવેરા કમિશનર (અપીલ્સ) સમક્ષ અપીલ દાખલ કરીને પડકારવામાં આવ્યા હતા.

૭.૫ ત્રણેય રિટ અરજીઓમાં ઉભી કરાયેલી કુલ માંગણી અને કુલ માંગણીના ૨૦% પૂર્વ-જમા રકમ દર્શાવતું કોષ્ટક નીચે મુજબ છે;

**એસ.સી.એ. નં. ૧૯૮૦૪/૨૦૨૧**

| ઉભી કરેલ કુલ માંગ                                                                              | વસૂલાત સામે મનાઈદુકમ મંજૂર કરવા માટે પૂર્વ-જમા તરીકે કુલ માંગના ૨૦%               |
|------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| રૂ. ૩૭૩,૨૦,૪૨,૩૧૯/-<br>(અંકે રૂપિયા ત્રણસો તોંતેર કરોડ વીસ લાખ બેતાલીસ હજાર ત્રણસો ઓગણીસ પૂરા) | રૂ. ૭૪,૬૪,૦૮,૪૬૪/-<br>(અંકે રૂપિયા ચુમોતેર કરોડ ચોસઠ લાખ આઠ હજાર ચારસો ચોસઠ પૂરા) |

**એસ.સી.એ. નં. ૧૯૮૦૮/૨૦૨૧**

| ઉભી કરેલ કુલ માંગ                                                                | વસૂલાત સામે મનાઈદુકમ મંજૂર કરવા માટે પૂર્વ-જમા તરીકે કુલ માંગના ૨૦%             |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| રૂ. ૧૪,૭૫,૬૨,૬૦૩/-<br>(અંકે રૂપિયા ચૌદ કરોડ પંચોતેર લાખ બાસઠ હજાર છસો ત્રણ પૂરા) | રૂ. ૨,૯૫,૧૨,૫૨૦/-<br>(અંકે રૂપિયા બે કરોડ પંચાણું લાખ બાર હજાર પાંચસો વીસ પૂરા) |

**એસ.સી.એ. નં. ૧૯૮૦૮/૨૦૨૨**

|                                                                                  |                                                                                 |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------|
| ઉભી કરેલ કુલ માંગ                                                                | વસૂલાત સામે મનાઈદુકમ મંજૂર કરવા માટે પૂર્વ-જમા તરીકે કુલ માંગના ૨૦%             |
| રૂ. ૧૪,૭૫,૬૨,૬૦૩/-<br>(અંકે રૂપિયા ચૌદ કરોડ પંચોતેર લાખ બાસઠ હજાર છસો ત્રણ પૂરા) | રૂ. ૨,૯૫,૧૨,૫૨૦/-<br>(અંકે રૂપિયા બે કરોડ પંચાણું લાખ બાર હજાર પાંચસો વીસ પૂરા) |

૭.૬ રિટ અરજદારે વિચારણા હેઠળના આકારણી વર્ષો માટે ઉભી કરાયેલી માંગણી પર રોક લગાવવાની વિનંતી સાથે પ્રતિવાદી નં. ૪ સમક્ષ અલગ સ્ટે એપ્લિકેશનો પણ દાખલ કરી હતી.

૭.૭ પ્રિન્સિપલ કમિશનર, આઈટી (સેન્ટ્રલ) સુરત દ્વારા તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ પસાર કરાયેલો પ્રથમ આદેશ નીચે મુજબ છે;

પ્રતિ,

હર્ષ દિપક શાહ

૧૧/૧૨, ચરોતર સોસાયટી, ઓલ્ડ પાદરા રોડ

વડોદરા, ગુજરાત ભારત

પાન નં.: એએસજીપીએસ૮૯૬૫એ

તારીખ: ૦૮.૧૨.૨૦૨૧

ડીઆઈએન અને પત્ર નં: આઈટીબીએ/સીઓએમ/એફ/૧૭/૨૦૨૧-  
૨૨/૧૦૩૭૬૧૮૬૧૭(૧)

શ્રીમાન / શ્રીમતી / મેસર્સ,

વિષય: આદેશોની ઓનલાઈન બજવણી-પત્ર

સંદર્ભ વિષય:- પ્રથમ અપીલનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી આકારણી વર્ષ  
૨૦૧૦-૧૧ થી આકારણી વર્ષ ૨૦૨૦-૨૦૨૧ માટે તમારા કેસમાં કાયદાની  
કલમ ૧૫૩એ સાથે વાંચતાં કલમ ૧૪૩(૩) અને ૧૪૩(૩) હેઠળ ઊભી  
કરાયેલી માંગણીની વસૂલાત સામેના સ્ટેની અરજી પર સુનાવણી બાબતે.

સંદર્ભ: કરદાતાનો તારીખ ૦૮.૧૧.૨૦૨૧ નો પત્ર જે આ કચેરીમાં  
૧૦.૧૧.૨૦૨૧ ના રોજ મળેલ છે.

કૃપા કરીને ઉપરોક્ત સંદર્ભ જુઓ.

૨. ઉપરોક્ત શીર્ષક હેઠળના વિષયના સંદર્ભમાં, તમારા તારીખ ૦૮.૧૧.૨૦૨૧  
ના પત્રના વાંચન પરથી જણાય છે કે તમારા કેસમાં આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧  
થી આકારણી વર્ષ ૨૦૨૦-૨૦૨૧ ને લગતા આવકવેરા કાયદા, ૧૯૬૧ (જેને

'કાયદો' તરીકે વાંચવો) ની કલમ ૧૫૩એ સાથે વાંચતાં કલમ ૧૪૩(૩) અને ૧૪૩(૩) હેઠળ પસાર કરાયેલા આકારણી આદેશ સામે સીઆઈટી (એ) સમક્ષ અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હોવાના આધારે માંગણી પર સ્ટે માંગવામાં આવ્યો છે અને સંબંધિત આકારણી વર્ષો માટે અપીલ પર વહેલી તકે નિર્ણય આવવાની અપેક્ષા છે. ઉપરોક્ત આકારણી આદેશના પરિણામે નીચે દર્શાવેલા કોષ્ટક મુજબ તમારા કેસમાં માંગણી ઉભી થઈ છે;

| ક્રમ નં. | આઈ.ટી. એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ હેઠળનો આદેશ | આકારણી વર્ષ | આદેશની તારીખ | આકારણી થયેલ આવક (રૂ. માં) | ભિભી કરેલ માંગ (રૂ. માં) |
|----------|--------------------------------------|-------------|--------------|---------------------------|--------------------------|
| ૧.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૦-૧૧     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૩૨૭૫૬૫૫૦                  | ૨૬૪૨૪૮૧૦                 |
| ૨.       | ૧૫૩એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)              | ૨૦૧૧-૧૨     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૧૮૦૨૫૨૦૬૦                 | ૧૩૯૩૮૭૧૬૪                |
| ૩.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૨-૧૩     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૫૬૩૫૩૯૮૦                  | ૨૫૨૯૦૬૫૪                 |
| ૪.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૩-૧૪     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૨૭૬૭૫૬૮૭૦                 | ૧૮૬૯૯૦૪૮૫                |
| ૫.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૪-૧૫     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૨૨૨૮૫૦૩૪૦                 | ૧૩૩૯૪૦૦૩૮                |
| ૬.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૫-૧૬     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૩૫૬૦૦૬૭૪૦                 | ૨૨૭૨૭૬૭૧૦                |
| ૭.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૬-૧૭     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૫૦૭૪૯૭૦૩૦                 | ૨૭૯૮૧૪૨૯૦                |

| ક્રમ નં. | આઈ.ટી. એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ હેઠળનો આદેશ | આકારણી વર્ષ | આદેશની તારીખ | આકારણી થયેલ આવક (રૂ. માં) | ઊભી કરેલ માંગ (રૂ. માં) |
|----------|--------------------------------------|-------------|--------------|---------------------------|-------------------------|
| ૮.       | ૧૫૩એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)              | ૨૦૧૭-૧૮     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૧૩૨૧૧૭૧૬૪૦                | ૧૫૬૮૭૯૮૨૬૦              |
| ૯.       | ૧૫૩એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)              | ૨૦૧૮-૧૯     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૪૧૨૮૦૭૯૦૦                 | ૪૩૬૨૬૮૬૦૬               |
| ૧૦.      | ૧૫૩એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)              | ૨૦૧૯-૨૦     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૪૦૯૩૭૫૪૮૧                 | ૪૨૧૩૨૮૪૦૪               |
| ૧૧.      | ૧૪૩(૩)                               | ૨૦૨૦-૨૧     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૩૦૬૩૦૭૮૨૦                 | ૨૮૬૫૨૨૮૯૮               |
|          |                                      |             | કુલ          | ૪૦૮૨૧૩૬૪૧૧                | ૩૭૩૨૦૪૨૩૧૯              |

વધુમાં, ઉપરોક્ત જણાવેલ આકારણી વર્ષોમાં ઊભી કરાયેલી માંગણી સામે તમારા દ્વારા તમારા કેસમાં માંગણી પર સ્ટે માંગવામાં આવ્યો છે, જેને તમે ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી (હાઈ પિચ એસેસમેન્ટ) માનો છો.

૩. કરદાતાની સ્ટે અરજીઓ પર ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ એફ. નં. ૪૦૪/૭૨/૯૩ આઈટીસીસી તારીખ ૨૧.૦૩.૧૯૯૬ અને ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૧૭ થી વધુ સુધારેલા નિર્દેશો મુજબ વિચારણા કરવાની રહે છે કારણ કે તે આ વિષય પરની અન્ય તમામ સૂચનાઓ અને પરિપત્રોને ઓવરરાઈડ કરે છે. સીબીડીટી દ્વારા આ બાબતે જારી કરાયેલ ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ મુજબ, આ બાબતમાં અપીલ દાખલ કરવામાં આવી

હોવાના આધારે સ્ટે આપી શકાય નહીં. સૂચનાનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ ટાંકવામાં આવ્યો છે:—

"સી. માંગણી પર સ્ટે આપવા માટેની માર્ગદર્શિકા:

૧. માંગણી પર માત્ર ત્યારે જ સ્ટે આપવામાં આવશે જો તેમ કરવા માટે યોગ્ય કારણો હોય. આકારણી આદેશ સામે માત્ર અપીલ દાખલ કરવી એ માંગણીની વસૂલાત પર સ્ટે આપવા માટે પૂરતું કારણ નથી. કેટલીક દૃષ્ટાંતરૂપ પરિસ્થિતિઓ જ્યાં સ્ટે આપી શકાય તે નીચે મુજબ છે:—

(૧) જો વિવાદમાં રહેલી માંગણી એવા મુદ્દાઓને લગતી હોય જે અગાઉ એપેલેટ ઓથોરિટી અથવા કોર્ટ દ્વારા કરદાતાની તરફેણમાં નક્કી કરવામાં આવ્યા હોય; અથવા

(૨) જો વિવાદમાં રહેલી માંગણી એટલા માટે ઊભી થઈ હોય કારણ કે એસેસિંગ ઓફિસરે કાયદાનું એવું અર્થઘટન અપનાવ્યું હોય કે જેના સંદર્ભમાં એક અથવા વધુ વડી અદાલતોના વિરોધાભાસી નિર્ણયો અસ્તિત્વમાં હોય (જે અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ એસેસિંગ ઓફિસર કામ કરી રહ્યા હોય તે વડી અદાલત સિવાયની), અથવા

(૩) જો અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી વડી અદાલતે વિપરીત અર્થઘટન અપનાવ્યું હોય પરંતુ વિભાગે તે ચુકાદાનો સ્વીકાર કર્યો ન હોય."

૪. તમારા કેસના તથ્યોનો અભ્યાસ કર્યા પછી, એવું જોવામાં આવ્યું છે કે તમારો કેસ ઉપરોક્ત કોઈપણ શ્રેણીમાં આવતો નથી. આકારણી કાર્યવાહી દરમિયાન પર્યાપ્ત તકો આપ્યા બાદ એસેસિંગ ઓફિસર (એ.ઓ.) દ્વારા વિચારણા હેઠળના વર્ષ માટે તમારા કેસમાં આકારણી આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને એ.ઓ. એ તમારા દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોનું રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ વિગતો સાથે યોગ્ય રીતે અવલોકન અને ચકાસણી કર્યા પછી તથા કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને પૂરી પાડવામાં આવેલી વિગતોના યોગ્ય મૂલ્યાંકન સાથે આકારણી આદેશ પસાર કર્યો હતો. આથી, માંગણી પર સ્ટે આપી શકાતો નથી, ખાસ કરીને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે આ સૂચના વિષય પરની તમામ સૂચનાઓના સ્થાને જારી કરવામાં આવી છે. જોકે માંગણી વિવાદિત છે પરંતુ સીઆઈટી (એ) સમક્ષ માત્ર પ્રથમ અપીલ દાખલ કરવી એ સ્ટે આપવા માટેનું માન્ય કારણ હોઈ શકે નહીં.

૫. જોકે, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતને અનુસરીને, મને તમને સાંભળવાની તક આપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે કે તમારી સ્ટે અરજી શા માટે નકારવી ન

જોઈએ કારણ કે તમે બોર્ડ ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ તારીખ ૨૧.૦૩.૧૯૯૬ અને ૩૧.૦૭.૨૦૧૭ ના અનુસંધાનમાં ઉપરોક્ત જણાવેલ ઊભી કરાયેલ માંગણીના ૨૦% ચૂકવ્યા નથી. વધુમાં, એવું વિચારી શકાય કે તમને નીચે મુજબની વિગતો સાથે ઊભી કરાયેલ માંગણીના ૨૦% ચૂકવવા માટે હમ્મા આપી શકાય:-

| ક્રમ નં. | આઈ.ટી. એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ હેઠળનો આદેશ | આકારણી વર્ષ | આદેશની તારીખ | ઊભી કરેલ માંગ (રૂ. માં) | નીચે દર્શાવેલ મુજબ ઊભી કરેલ માંગના ૨૦% લેખે દરેક સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે ચૂકવવાની થતી માંગની રકમ                   |
|----------|--------------------------------------|-------------|--------------|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ૧.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૦-૧૧     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૨૬૪૨૪૮૧૦                | ૩૧.૧૨.૨૦૨૧ સુધીમાં ૧૦% અને બાકીના ૧૦% ત્રણ સમાન માસિક હમ્માઓમાં જે ૧૫.૦૧.૨૦૨૨, ૧૫.૦૨.૨૦૨૨ અને ૧૫.૦૩.૨૦૨૨ થી શરૂ થશે |
| ૨.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૧-૧૨     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૧૩૯૩૮૭૧૬૪               |                                                                                                                     |
| ૩.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૨-૧૩     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૨૫૨૯૦૬૫૪                |                                                                                                                     |
| ૪.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૩-૧૪     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૧૮૬૯૯૦૪૮૫               |                                                                                                                     |
| ૫.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૪-૧૫     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૧૩૩૯૪૦૦૩૮               |                                                                                                                     |
| ૬.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૫-૧૬     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૨૨૭૨૭૬૭૧૦               |                                                                                                                     |

| ક્રમ નં. | આઈ.ટી. એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ હેઠળનો આદેશ | આકારણી વર્ષ | આદેશની તારીખ | ઊભી કરેલ માંગ (રૂ. માં) | નીચે દર્શાવેલ મુજબ ઊભી કરેલ માંગના ૨૦% લેખે દરેક સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે ચૂકવવાની થતી માંગની રકમ |
|----------|--------------------------------------|-------------|--------------|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ૭.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૬-૧૭     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૨૭૯૮૧૪૨૯૦               |                                                                                                   |
| ૮.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૭-૧૮     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૧૫૬૮૭૯૮૨૬૦              |                                                                                                   |
| ૯.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૮-૧૯     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૪૩૬૨૬૮૬૦૬               |                                                                                                   |
| ૧૦.      | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૯-૨૦     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૪૨૧૩૨૮૪૦૪               |                                                                                                   |
| ૧૧.      | ૧૪૩(૩)                               | ૨૦૨૦-૨૧     | ૩૦.૦૯.૨૦૨૧   | ૨૮૬૫૨૨૮૯૮               |                                                                                                   |
|          |                                      |             | કુલ          | ૩૭૩૨૦૪૨૩૧૯              |                                                                                                   |

જો તમે ઉપરોક્ત કોષ્ટકમાં જણાવ્યા મુજબ ચૂકવણીના સમયપત્રકનું પાલન કરશો તો નાણાકીય વર્ષના અંત સુધી અથવા સીઆઈટી(એ) ના નિર્ણયની પ્રાપ્તિ સુધી, બેમાંથી જે વહેલું હોય ત્યાં સુધી, બાકીની માંગણી વસૂલવા માટે કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવશે નહીં.

૬. આ સંદર્ભમાં, મને તમને વિનંતી કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો છે કે તમે ઉપરોક્ત પેરા ૫ માં માંગવામાં આવેલી વિગતો અનુસાર તારીખ ૧૫.૧૨.૨૦૨૧

ના રોજ અથવા તે પહેલાં સવારે ૧૧:૩૦ વાગ્યા સુધીમાં તમારું પાલન રજૂ કરો, જેમાં નિષ્ફળ જવા પર તમારી તારીખ ૦૮.૧૧.૨૦૨૧ ની સ્ટે અરજી નામંજૂર કરવામાં આવશે."

૭.૮ આમ, રિટ અરજદારને અગાઉના પેરા-૫ માં સમાવિષ્ટ ચૂકવણીના સમયપત્રકનું પાલન કરવા જણાવાયું હતું. રિટ અરજદારને તારીખ ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ અથવા તે પહેલાં ઉપરોક્ત સુનિશ્ચિત ચૂકવણીનું પાલન રજૂ કરવા પણ જણાવાયું હતું, જેમાં નિષ્ફળ જવા પર સ્ટે અરજી નામંજૂર થઈ જશે. ઉપરોક્ત બાબતે, રિટ અરજદારે તારીખ ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ નો પોતાનો જવાબ નીચે મુજબ જણાવતા દાખલ કર્યો;

"પ્રતિ,

પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ (સેન્ટ્રલ સર્કલ),

૫મો માળ, આયકર ભવન,

મજૂરા ગેટ, સુરત,

માનનીય સાહેબ,

વિષય: આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી આકારણી વર્ષ ૨૦૨૦-૨૦૨૧ માટે

કાયદાની કલમ ૧૫૩એ સાથે વાંચતાં કલમ ૧૪૩(૩) અને ૧૪૩(૩) હેઠળ ઊભી કરાયેલી માંગણીની વસૂલાત સામે સ્ટે માટેની અરજીના પાલનના સંબંધમાં રજૂઆત.

સંદર્ભ: આઈટીબીએ/ સીઓએમ/ એફ/ ૧૭/ ૨૦૨૧-૨૨/  
૧૦૩૭૬૧૮૬૧૭ (૧), તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧.

પાન નં.: એએસજીપીએસ૮૮૬૫એ

કરદાતાના કિસ્સામાં ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ, સેન્ટ્રલ સર્કલ-૨, વડોદરા દ્વારા ૩૦.૦૮.૨૦૨૧ ના રોજ કાયદાની કલમ ૧૫૩એ સાથે વાંચતાં કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી (હાઈ પિય એસેસમેન્ટ) કરવામાં આવી હતી, જેમાં વિવિધ વર્ષો (આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી આકારણી વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧) માં રૂ. ૩૭૩,૨૦,૪૨,૩૧૮/- ની ખગોળીય (ખૂબ મોટી) માંગણી ઉભી કરવામાં આવી હતી.

માંગણીની વસૂલાત પર સ્ટે મેળવવા માટે, કરદાતાએ ૧૧.૧૦.૨૦૨૧ ના રોજ આકારણી અધિકારી સમક્ષ અરજી દાખલ કરી છે, જોકે, તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લીધા વિના, તેમણે તારીખ ૦૨.૧૧.૨૦૨૧ ના પત્ર દ્વારા માંગણીની વસૂલાત સામે સ્ટે આપવાની કરદાતાની વિનંતીને ફગાવી દીધી છે અને

કરદાતાને તાત્કાલિક માંગણીના ૨૦%, એટલે કે રૂ. ૭૪,૬૪,૦૮,૪૬૪/- ચૂકવવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે.

કરદાતાએ તારીખ ૦૮.૧૧.૨૦૨૧ ના પત્ર દ્વારા અપીલનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી માંગણી પર સ્ટે આપવા માટે આપ સાહેબને વધુ વિનંતી કરી છે, જોકે, આપ સાહેબે પણ કરદાતાને ૩૧.૧૨.૨૦૨૧ પહેલાં કુલ માંગણીના ૧૦% અને ૧૫.૦૩.૨૦૨૨ પહેલાં માંગણીના બાકીના ૧૦%, સમાન માસિક હપ્તામાં જમા કરાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે. (સારાંશની વિગતો નીચે મુજબ છે)

| કુલ માંગ      | કુલ માંગના ૨૦% | નીચે મુજબની તારીખે અથવા તે પહેલાં કર જમા કરાવવાનો નિર્દેશ: |              |              |              |
|---------------|----------------|------------------------------------------------------------|--------------|--------------|--------------|
|               |                | ૩૧.૧૨.૨૦૨૧                                                 | ૧૫.૦૧.૨૦૨૧   | ૧૫.૦૨.૨૦૨૧   | ૧૫.૦૩.૨૦૨૧   |
| ૩૭૩,૨૦,૪૨,૩૧૯ | ૭૪,૬૪,૦૮,૪૬૪   | ૩૭,૩૨,૦૪,૨૩૨                                               | ૧૨,૪૪,૦૧,૪૧૧ | ૧૨,૪૪,૦૧,૪૧૧ | ૧૨,૪૪,૦૧,૪૧૧ |

સાહેબ, સૌ પ્રથમ તો એ જણાવવાનું કે આકારણી અધિકારીએ સમગ્ર કેસની ઊંડાણપૂર્વક ચકાસણી કર્યા વિના આકારણી કરી છે. આક્ષેપિત આકારણી આદેશ અને માંગણી માત્ર કઠોર જ નથી પરંતુ કરદાતાને થઈ રહેલી નાણાકીય મુશ્કેલીઓ સહિત કેસના તથ્યોને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધા વિના કરવામાં આવી છે અને નીચેના કારણોસર કરદાતા માટે રૂ. ૩૭૩,૨૦,૪૨,૩૧૯/- ની કુલ માંગણીના ૨૦% લેખે રૂ. ૭૪,૬૪,૦૮,૪૬૪/- ની આટલી મોટી રકમ

જમા કરાવવી ખૂબ જ મુશ્કેલ છે:

૧. ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી :-

ઉપર જણાવ્યા મુજબ, એ.ઓ. એ કરદાતાની રજૂઆતો/સ્પષ્ટીકરણ અને સ્પષ્ટતાને ધ્યાનમાં લીધા વિના મનસ્વી રીતે અને પૂર્વગ્રહયુક્ત માનસિકતા સાથે ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી કરી છે. એ.ઓ. ની કાર્યવાહી ગેરવાજબી જણાય છે અને માંગણીની વસૂલાત માટે કરદાતા સામે કોઈ પ્રતિકૂળ પગલાં લેવાવા જોઈએ નહીં. તેથી, કરદાતા ફરી એકવાર આપ સાહેબને વિનંતી કરે છે કે કૃપા કરીને પ્રથમ એપેલેટ ઓથોરિટી સમક્ષ અપીલનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી માંગણીની વસૂલાત સ્થગિત રાખો.

૨. અવની પેટ્રોકેમ પ્રાઇવેટ લિમિટેડની આવકનો એકમાત્ર સ્ત્રોત:-

કરદાતા અવની પેટ્રોકેમ પ્રાઇવેટ લિમિટેડના ડિરેક્ટર છે અને કરદાતાની આવકનો એકમાત્ર સ્ત્રોત અવની પેટ્રોકેમ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ છે. નાણાકીય વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે અવની પેટ્રોકેમ પ્રાઇવેટ લિમિટેડનું અંદાજિત ટર્નઓવર રૂ. ૧૨૫ કરોડનું છે અને તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી આકારણી વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે રૂ. ૪૦૮ કરોડની આવક આકારવામાં આવી છે, જે કુલ ટર્નઓવર કરતા જ ગણી વધારે છે, તે અવાસ્તવિક અને ગેરવાજબી

જાણાય છે.

૩. સ્ટીરિયો-ટાઈપ ઓર્ડર (એક્સરખો આદેશ):-

સમગ્ર આકારણી જોતાં એવું લાગે છે કે આકારણી અધિકારીએ કરદાતાના પક્ષને સીધી રીતે ફગાવી દઈને સ્ટીરિયો-ટાઈપ ઓર્ડર પસાર કર્યો છે જે બિલકુલ ગેરવાજબી છે.

૪. કોવિડ-૧૯ ને કારણે નાણાકીય બાબતો પર પ્રતિકૂળ અસર:-

કોવિડ-૧૯ રોગચાળાને કારણે, વિશ્વભરમાં વ્યવસાયની નાણાકીય બાબતો પર પ્રતિકૂળ અસર પડી છે. કરદાતાએ પણ છેલ્લા ૨ વર્ષમાં અસંખ્ય અડચણોનો સામનો કર્યો છે. કરદાતા તેમાંથી બહાર આવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે, જોકે, વસૂલાતની કાર્યવાહી ફરીથી કરદાતાને ખૂબ જ ખરાબ રીતે અસર કરી શકે છે.

સાહેબ, ટૂંકમાં કહીએ તો, આપ સાહેબ દ્વારા તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ ના પત્રથી નિર્દેશિત કર્યા મુજબ કરદાતા માટે આટલી મોટી માંગણી ચૂકવવી વ્યવહારિક રીતે ખૂબ જ મુશ્કેલ છે. આપ સાહેબ દ્વારા આપવામાં આવેલા હપ્તા પણ રકમમાં ખૂબ મોટા છે.

ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, કરદાતા આપ સાહેબને વિનંતી કરે છે કે કરદાતાના કિસ્સામાં કરવામાં આવેલી ઉચ્ચ સ્તરની આકારણીને ધ્યાનમાં રાખીને બાકી માંગણીની વસૂલાત સામે સ્ટે મંજૂર કરો. વધુમાં, કરદાતા આપ સાહેબને એ.ઓ. ને અપીલનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી માંગણીની વસૂલાત માટે કરદાતા સામે કોઈ શિક્ષાત્મક પગલાં ન લેવાનો નિર્દેશ આપવા પણ વિનંતી કરે છે. એકવાર અપીલનો નિકાલ થઈ જાય પછી, વિભાગની તરફેણમાં નિકાલ થવાને કારણે ઉદ્ભવતી કોઈપણ જવાબદારીઓ, જો કોઈ હોય તો, કરદાતા અદા કરશે.

જો માંગણી સામે સ્ટે મંજૂર કરવામાં આવશે તો અમે આભારી રહીશું.

આભાર સહ,

આપનો વિશ્વાસુ,"

૭.૯ આમ, રિટ અરજદારે મુખ્યત્વે ચાર આધારો પર પૂર્વ-જમા રકમના ૨૦% ની માફી માટે પ્રાર્થના કરી (૧) ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી (૨) અવની પેટ્રોકેમ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ દ્વારા આવકનો એકમાત્ર સ્ત્રોત (૩) પ્રિન્સિપલ કમિશનર દ્વારા પસાર કરાયેલ સ્ટીરિયો-ટાઇપ ઓર્ડર અને (૪) કોવિડ-૧૯ રોગચાળાને કારણે નાણાકીય બાબતો પર પ્રતિકૂળ અસર.

૭.૧૦ અમે એ હકીકતની નોંધ લઈએ છીએ કે ઊભી કરાયેલી કુલ માંગણી રૂ. ૩૭૩,૨૦,૪૨,૩૧૯/- જેટલી છે. પૂર્વ-જમા રકમ તરફ સદર રકમના ૨૦% લેખે રૂ. ૭૪,૬૪,૦૮,૪૬૪/- થાય છે.

૭.૧૧ રિટ અરજદારનો તારીખ ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ નો ઉપરોક્ત જવાબ અહીંના પ્રતિવાદી નં. ૨ ને માન્ય ન રહ્યો અને તારીખ ૧૭.૧૨.૨૦૨૧ ના આદેશ દ્વારા સ્ટે અરજીનો નિકાલ કર્યો. તારીખ ૧૭.૧૨.૨૦૨૧ નો આદેશ નીચે મુજબ છે;

પ્રતિ,

હર્ષ દિપક શાહ

૧૧/૧૨, ચરોતર સોસાયટી, ઓલ્ડ પાદરા રોડ

વડોદરા, ગુજરાત, ભારત

પાન નં.: એએસજીપીએસ૮૯૬પએ

તારીખ: ૧૭.૧૨.૨૦૨૧

ડીઆઈએન અને પત્ર નં: આઈટીબીએ/સીઓએમ/એફ/૧૭/૨૦૨૧-

૨૨/૧૦૩૭૬૧૮૬૧૭(૧)

શ્રીમાન / શ્રીમતી / મેસર્સ,

**વિષય:** આદેશોની ઓનલાઈન બજવણી-પત્ર

**વિષય:-** પ્રથમ અપીલનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી આકારણી વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે તમારા કિસ્સામાં કાયદાની કલમ ૧૫૩એ સાથે વાંચતાં કલમ ૧૪૩(૩) અને ૧૪૩(૩) હેઠળ ઊભી કરાયેલી માંગણીની વસૂલાત સામેની તમારી સ્ટે માટેની અરજી બાબતે.

**સંદર્ભ:-** (૧) ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ રજૂ કરાયેલ કરદાતાનો જવાબ.

(૨) સ્ટે અરજી પર સુનાવણી માટે જારી કરાયેલ આ કચેરીનો તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ નો પત્ર.

(૩) કરદાતાની તારીખ ૦૮.૧૧.૨૦૨૧ ની સ્ટે અરજી જે આ કચેરીમાં ૧૦.૧૧.૨૦૨૧ ના રોજ મળેલ છે.

કૃપા કરીને ઉપરોક્ત સંદર્ભ જુઓ,

ઉપરોક્ત શીર્ષક હેઠળના વિષયના સંબંધમાં, તમે તમારી તારીખ

૦૮.૧૧.૨૦૨૧ ની સ્ટે અરજી પર જરૂરી પાલન માટે તમને જારી કરાયેલા તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ ના પત્રના પ્રત્યુત્તરમાં ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ આ કચેરીમાં જવાબ રજૂ કર્યો છે, જેની સુનાવણી ૧૫.૧૨.૨૦૨૧ ના રોજ બપોરે ૧૨:૩૦ વાગ્યે આ કચેરીમાં રાખવામાં આવી હતી. તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ ના પત્ર દ્વારા તમને બોર્ડના ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ એફ. નં. ૪૦૪/૭૨/૯૩ આઈટીસીસી તારીખ ૨૧.૦૩.૧૯૯૬ અને ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ તારીખ ૩૧.૦૩.૨૦૧૭ થી વધુ સુધારેલા નિર્દેશો મુજબ બાકી રહેલી માંગણીની વસૂલાતમાંથી સ્ટે આપવા માટે તમારા કિસ્સામાં બાકી રહેલી માંગણીના ૨૦% સરળ હપ્તામાં ચૂકવવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી. જોકે, તમે નીચે ચર્ચા કરેલ કારણો ટાંકીને તમારા કિસ્સામાં ઉભી થયેલી માંગણીના ૨૦% ચૂકવવાની અસંમતિ દર્શાવી છે:—

(૧) ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી :— કરદાતાએ એવી રજૂઆત કરી છે કે વિચારણા હેઠળના વર્ષ માટે આકારણીની કાર્યવાહી દરમિયાન, ડીસીઆઈટી, સેન્ટ્રલ સર્કલ-૨, વડોદરા (એ.ઓ.) દ્વારા કરદાતાની રજૂઆતો/સ્પષ્ટીકરણ અને સ્પષ્ટતાને ધ્યાનમાં લીધા વિના મનસ્વી રીતે અને પૂર્વગ્રહયુક્ત માનસિકતા સાથે ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી કરવામાં આવી હતી.

(૨) મેસર્સ અવની પેટ્રોકેમ પ્રાઇવેટ લિમિટેડની આવકનો એકમાત્ર સ્ત્રોત:— કરદાતાએ એવી રજૂઆત કરી છે કે કરદાતા મેસર્સ અવની પેટ્રોકેમ પ્રાઇવેટ

લિમિટેડના ડિરેક્ટર છે જે આવકનો એકમાત્ર સ્ત્રોત છે. નાણાકીય વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે કંપનીનું ટર્નઓવર રૂ. ૧૨૫ કરોડ હતું અને તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી આકારણી વર્ષ ૨૦૨૦-૨૧ માટે રૂ. ૪૦૮ કરોડની આવક આકારવામાં આવી છે જે કુલ ટર્નઓવર કરતા ૪ ગણી વધારે છે તે અવાસ્તવિક અને ગેરવાજબી જણાય છે.

ચોક્કસ, અગાઉ જ્યાંથી બાકી હતું ત્યાંથી આગળનો અનુવાદ નીચે મુજબ છે:

(૩) સ્ટીરિયો-ટાઇપ ઓર્ડર (એક્સરખો આદેશ):- કરદાતાએ એવી રજૂઆત કરી છે કે એ.ઓ. એ કરદાતાના પક્ષને સીધી રીતે ફગાવ્યા વિના સ્ટીરિયો-ટાઇપ આદેશો પસાર કર્યા છે જે બિલકુલ ગેરવાજબી છે.

કોવિડ-૧૯ ને કારણે નાણાકીય બાબતો પર પ્રતિકૂળ અસર:- કરદાતાએ એવી રજૂઆત કરી છે કે કોવિડ-૧૯ રોગચાળાને કારણે, વિશ્વભરમાં વ્યવસાયની નાણાકીય બાબતો પર પ્રતિકૂળ અસર પડી છે અને વસૂલાતની કાર્યવાહી ફરીથી કરદાતાને પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે.

૩. ઉપરોક્ત પેરા ૨(૧), ૨(૨) અને ૨(૩) માં ટકેલા કારણોના સંદર્ભમાં,

એવું જણાવવામાં આવે છે કે તે લાગુ પડતા નથી કારણ કે તે માત્ર આકારણીની કાર્યવાહી દરમિયાન ચર્ચા કરવામાં આવેલી બાબતને લગતા છે. એ.ઓ. દ્વારા વિચારણા હેઠળના વર્ષ માટે તમારા કેસમાં પસાર કરવામાં આવેલો આકારણી આદેશ આકારણી કાર્યવાહી દરમિયાન પર્યાપ્ત તકો આપ્યા પછીનો હતો અને એ.ઓ. દ્વારા રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ વિગતો સાથે તમારા દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોનું યોગ્ય રીતે અવલોકન અને ચકાસણી કર્યા પછી તેમજ કાયદાની સંબંધિત જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને પૂરી પાડવામાં આવેલી વિગતોના યોગ્ય મૂલ્યાંકન સાથે આકારણી આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો છે.

વધુમાં, ઉપરોક્ત પેરા ૨(૪) માં ટાંકવામાં આવેલું કારણ સ્વીકારી શકાય નહીં કારણ કે સરકારે નાણાકીય સ્થિતિ પર રોગચાળાની અસરને દૂર કરવા માટે ઉદ્યોગપતિઓને વિવિધ સુવિધાઓ રજૂ કરી છે. વધુમાં, ઉપરોક્ત પેરા-(૨) માં તમે પોતે જ સ્વીકાર્યું છે કે ૨૦૨૦-૨૧ ના છેલ્લા નાણાકીય વર્ષમાં કંપનીનું ટર્નઓવર ૧૦૦ કરોડથી વધુ છે જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે તમારી કંપનીનો વ્યવસાય પ્રગતિશીલ મોડમાં છે. એ પણ ઉલ્લેખ કરવો જરૂરી છે કે નાણાકીય કટોકટીનો માત્ર દાવો કરવામાં આવ્યો છે અને આવા દાવાના સમર્થનમાં કોઈ પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી.

૪. તમને જારી કરાયેલા આ કચેરીના તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ ના પત્ર દ્વારા ચર્ચા

કચ્ઠા મુજબ, ફરીથી તમારા ધ્યાન પર લાવવામાં આવે છે કે તમારો કેસ નીચે ચર્ચા કરેલી કોઈપણ શ્રેણીમાં આવતો નથી:–

"સી. માંગણી પર સ્ટે આપવા માટેની માર્ગદર્શિકા:

૧. માંગણી પર માત્ર ત્યારે જ સ્ટે આપવામાં આવશે જો તેમ કરવા માટે યોગ્ય કારણો હોય. આકારણી આદેશ સામે માત્ર અપીલ દાખલ કરવી એ માંગણીની વસૂલાત પર સ્ટે આપવા માટે પૂરતું કારણ નથી. કેટલીક દષ્ટાંતરૂપ પરિસ્થિતિઓ જ્યાં સ્ટે આપી શકાય તે નીચે મુજબ છે:–

(૧) જો વિવાદમાં રહેલી માંગણી એવા મુદ્દાઓને લગતી હોય જે અગાઉ એપેલેટ ઓથોરિટી અથવા કોર્ટ દ્વારા કરદાતાની તરફેણમાં નક્કી કરવામાં આવ્યા હોય; અથવા

(૨) જો વિવાદમાં રહેલી માંગણી એટલા માટે ઊભી થઈ હોય કારણ કે આકારણી અધિકારીએ કાયદાનું એવું અર્થઘટન અપનાવ્યું હોય કે જેના સંદર્ભમાં એક અથવા વધુ વડી અદાલતોના વિરોધાભાસી નિર્ણયો અસ્તિત્વમાં હોય (જે અધિકારક્ષેત્ર હેઠળ આકારણી અધિકારી કામ કરી રહ્યા હોય તે વડી અદાલત

સિવાયની), અથવા

(૩) જો અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી વડી અદાલતે વિપરીત અર્થઘટન અપનાવ્યું હોય પરંતુ વિભાગે તે ચુકાદાનો સ્વીકાર કર્યો ન હોય."

પ. આથી, માંગણી પર સ્ટે આપી શકાતો નથી, ખાસ કરીને એ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને કે આ સૂચના આ વિષય પરની તમામ સૂચનાઓના સ્થાને જારી કરવામાં આવી છે. જોકે માંગણી વિવાદિત છે પરંતુ સીઆઈટી(એ) સમક્ષ માત્ર પ્રથમ અપીલ દાખલ કરવી એ સ્ટે આપવા માટેનું માન્ય કારણ હોઈ શકે નહીં. તેથી, વિચારણા હેઠળના સંબંધિત વર્ષો માટે તમારા કેસમાં બાકી માંગણીની સંપૂર્ણ રકમ પર સ્ટે આપવાની તમારી વિનંતી માન્ય સ્વરૂપની જણાતી નથી.

ક. ઉપરોક્ત કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને, તમારી તારીખ ૦૮.૧૧.૨૦૨૧ ની સ્ટે અરજી સ્વીકારી શકાતી નથી, વધુમાં તમને સૂચના નં. ૧૯૧૪ એફ. નં. ૪૦૪/૭૨/૯૩-આઈટીસીસી તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૭ મુજબ બાકીની રકમ પર સ્ટે મેળવવા માટે બાકી માંગણીના ૨૦% ચૂકવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે. જોકે, તમારી પાસે હજુ પણ નીચે વિગતે જણાવ્યા મુજબ તમારા કેસમાં બાકી માંગણીના ૨૦% ચૂકવવાનો વિકલ્પ છે:—

| ક્રમ નં. | આઈ.ટી. એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ હેઠળનો આદેશ | આકારણી વર્ષ | આદેશની તારીખ | ઊભી કરેલ માંગ (રૂ. માં) | નીચે દર્શાવેલ મુજબ ઊભી કરેલ માંગના ૨૦% લેખે દરેક સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે ચૂકવવાની થતી માંગની રકમ                   |
|----------|--------------------------------------|-------------|--------------|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ૧.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૦-૧૧     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૨૬૪૨૪૮૧૦                | ૩૧.૧૨.૨૦૨૧ સુધીમાં ૧૦% અને બાકીના ૧૦% ત્રણ સમાન માસિક હપ્તાઓમાં જે ૧૫.૦૧.૨૦૨૨, ૧૫.૦૨.૨૦૨૨ અને ૧૫.૦૩.૨૦૨૨ થી શરૂ થશે |
| ૨.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૧-૧૨     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૧૩૯૩૮૭૧૬૪               |                                                                                                                     |
| ૩.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૨-૧૩     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૨૫૨૯૦૬૫૪                |                                                                                                                     |
| ૪.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૩-૧૪     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૧૮૬૯૯૦૪૮૫               |                                                                                                                     |
| ૫.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૪-૧૫     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૧ ૩૩૯૪૦૦૩૮              |                                                                                                                     |
| ૬.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૫-૧૬     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૨૨૭૨૭૬૭૧૦               |                                                                                                                     |
| ૭.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૬-૧૭     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૨૭૯૮૧૪૨૯૦               |                                                                                                                     |

| ક્રમ નં. | આઈ.ટી. એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ હેઠળનો આદેશ | આકારણી વર્ષ | આદેશની તારીખ | ઊભી કરેલ માંગ (રૂ. માં) | નીચે દર્શાવેલ મુજબ ઊભી કરેલ માંગના ૨૦% લેખે દરેક સંબંધિત આકારણી વર્ષ માટે ચૂકવવાની થતી માંગની રકમ |
|----------|--------------------------------------|-------------|--------------|-------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ૮.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૭-૧૮     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૧૫૬૮૭૯૮૨૬૦              |                                                                                                   |
| ૯.       | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૮-૧૯     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૪૩૬૨૬૮૬૦૬               |                                                                                                   |
| ૧૦.      | ૧૫૩ એ સાથે વાંચતા ૧૪૩(૩)             | ૨૦૧૯-૨૦     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૪૨૧૩૨૮૪૦૪               |                                                                                                   |
| ૧૧.      | ૧૪૩(૩)                               | ૨૦૨૦-૨૧     | ૩૦.૦૯. ૨૦૨૧  | ૨૮૬૫૨૨૮૯૮               |                                                                                                   |
|          |                                      |             | કુલ          | ૩૭૩૨૦૪૨૩૧૯              |                                                                                                   |

૬.૧ જો તમે ઉપરોક્ત કોષ્ટકમાં જણાવ્યા મુજબ ચૂકવણીના સમયપત્રકનું પાલન કરશો તો નાણાકીય વર્ષના અંત સુધી અથવા સીઆઈટી(એ) ના નિર્ણયની પ્રાપ્તિ સુધી, બેમાંથી જે વહેલું હોય ત્યાં સુધી, બાકીની માંગણી વસૂલવા માટે કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવશે નહીં.

૬.૨ જો ઉપરોક્ત સુનિશ્ચિત કાર્યક્રમ મુજબ તમારા તરફથી કર ચૂકવણીનું કોઈ પાલન પ્રાપ્ત નહીં થાય, તો તમને કસૂરવાર (ડિફોલ્ટ) કરદાતા તરીકે ગણવામાં

આવશે અને આકારણી અધિકારી બાકી માંગણી એકત્રિત કરવા માટે તમારી સામે આવકવેરા કાયદા ૧૯૬૧ મુજબ તમામ શક્ય વસૂલાત કાર્યવાહી કરવાના તેમના અધિકારક્ષેત્રમાં રહેશે.

૬.૩ તે મુજબ તમારી સ્ટે અરજીનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

ચરનજીત સિંહ ગુલાટી

પીસીઆઈટી (સેન્ટ્રલ), સુરત

નકલ રવાના:—

૧. માંગણીની ચૂકવણી પર દેખરેખ રાખવા માટે એડિશનલ સીઆઈટી, સેન્ટ્રલ રેન્જ, વડોદરા.

૨. જો માંગણીની ચૂકવણીના સમયપત્રકનું પાલન ન થાય તો વસૂલાતની કાર્યવાહી માટે ડીસીઆઈટી, સીસી-૨, વડોદરા.

ચરનજીત સિંહ ગુલાટી

પીસીઆઈટી (સેન્ટ્રલ), સુરત"

૭.૧૨ ઉપરોક્ત બાબતથી અસંતુષ્ટ હોવાથી, રિટ અરજદાર હાલની રિટ અરજ સાથે આ અદાલત સમક્ષ ઉપસ્થિત છે.

### રિટ અરજદાર તરફથી રજૂઆતો:—

૮. રિટ અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી તુષાર હેમાણીએ ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે અનુક્રમે તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ અને ૧૭.૧૨.૨૦૨૧ ના બંને આક્ષેપિત આદેશો કાયદાકીય રીતે ભૂલભરેલા છે કારણ કે તે કોઈ યોગ્ય વિચારણા કર્યા વિના યાંત્રિક રીતે પસાર કરવામાં આવ્યા હોવાનું કહી શકાય. તેમણે એવી રજૂઆત કરી હતી કે આકારણી કરાયેલી રકમના ૨૦% એટલે કે રૂ. ૭૪,૬૪,૦૮,૪૬૪/- થાય છે અને આવી ચૂકવણીનો આગ્રહ રાખવો એ કોઈપણ પ્રકારના ન્યાયનિર્ણય (એડજ્યુડિકેશન) વિના અપીલને ફગાવી દેવા સમાન છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, શ્રી હેમાણીની રજૂઆત એ છે કે પ્રતિવાદી નં. ૨, સ્ટે આપવા અંગે વિચારણા કરતી વખતે પ્રશ્ન હેઠળની રકમના ૨૦% જમા કરાવવાનો યાંત્રિક રીતે નિર્દેશ આપી શક્યા ન હોત, ખાસ કરીને ત્યારે જ્યારે ૨૦% જેટલી રકમ પોતે જ એક અત્યંત મોટી (ખગોળીય) રકમ છે.

૯. શ્રી હેમાણીએ એ હકીકત પર ઘણો ભાર મૂક્યો હતો કે હાથ પરનો કેસ ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી (હાઈ પિચ એસેસમેન્ટ) નો છે. તે રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં લગભગ ૧૦૦ ગણી છે અને માત્ર આ હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, રિટ અરજદાર વસૂલાત માટેની નોટિસો પર સ્ટે મેળવવા માટે હકદાર છે.

૧૦. શ્રી હેમાણીએ એવી રજૂઆત કરી હતી કે આકારણી અધિકારીઓ દ્વારા ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી કરવાની વૃત્તિ કોઈ અજાણી બાબત નથી અને ઘણી વખત તેનાથી કરદાતાને ગંભીર નુકસાન પહોંચ્યું છે જે ન્યાયની ગંભીર નિષ્ફળતા તરફ દોરી જાય છે. કેટલીકવાર, આકારણી અધિકારીઓ દ્વારા કરવામાં આવતી આવી ઉચ્ચ સ્તરની આકારણીઓ નાદારી અથવા વ્યવસાય બંધ થવામાં પણ પરિણમી શકે છે જો આવી સત્તાનો ઉપયોગ માત્ર મહેસૂલ-તરફેણ (પ્રો-રેવન્યુ) ની રીતે કરવામાં આવે.

૧૧. શ્રી હેમાણીએ એવી રજૂઆત કરી હતી કે વિવાદિત માંગણીના સ્ટેની મંજૂરી પર વિચાર કરતી વખતે જે પરિમાણો ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ તે છે (૧) પ્રાથમિક કેસની (પ્રાઈમા ફેસી કેસ) હાજરી (૨) નાણાકીય કટોકટી અને (૩) સુવિધાનું સંતુલન. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે નાણાકીય કટોકટીમાં "અપૂરણીય નુકસાન" અને "અયોગ્ય હાલાકી" ના પ્રશ્નનો પણ તેના વ્યાપમાં સમાવેશ થશે.

ઉપરોક્ત મુજબના ત્રણ પરિબલોના ઉપયોગ પર જ આકારણી અધિકારી વિવાદિત માંગણીના સ્ટે માટેની વિનંતી સંપૂર્ણ અથવા અંશતઃ મંજૂર કરવા અથવા નકારવા માટેના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરી શકે છે.

૧૨. શ્રી હેમાણીએ રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૨ સીબીડીટી દ્વારા સમયાંતરે જારી કરવામાં આવતા પરિપત્રો/સૂચનાઓથી માર્ગદર્શન મેળવે છે. આવા પરિપત્રો અને સૂચનાઓ માર્ગદર્શિકાના સ્વરૂપમાં હોય છે અને સ્ટે મંજૂર કરવાની બાબતમાં આકારણી સત્તાધિકારીને મદદ કરવા માટે જારી કરવામાં આવે છે અને તે સ્ટે અરજીઓની વિચારણા અને નિકાલમાં અનુસરવાના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનું સ્થાન લઈ શકે નહીં કે તેને ઓવરરાઈડ કરી શકે નહીં. શ્રી હેમાણીએ આ અદાલતનું ધ્યાન તારીખ ૧૭.૧૨.૨૦૨૧ ના આક્ષેપિત આદેશના પેરા-૪ તરફ દોર્યું હતું, જેમાં પ્રતિવાદી નં. ૨ એ માંગણી પર સ્ટે આપવા માટે માર્ગદર્શિકા પ્રદાન કરતા તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ ના કચેરી પત્રનો સંદર્ભ આપ્યો છે અને તેના પર આધાર રાખ્યો છે. શ્રી હેમાણીની દલીલ એ છે કે પ્રતિવાદી નં. ૨ એ માંગણીના સ્ટે અંગે માર્ગદર્શન મેળવવા માટે આવા માત્ર એક પત્રને જ ધ્યાનમાં લીધો છે. તેમણે એવી દલીલ કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૨ ની ભૂલ મોટી છે જે આક્ષેપિત આદેશના પેરા-૫ માં પ્રતિબિંબિત થાય છે, જેમાં જણાવાયું છે કે તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ નો કચેરી પત્ર આ વિષય પર સીબીડીટી દ્વારા અગાઉ જારી કરાયેલી તમામ સૂચનાઓની જગ્યા લે છે. શ્રી હેમાણીના મતે, આ બાબત

ભૂલભરેલી છે.

૧૩. શ્રી હેમાણીએ અમને આ વિષય પરના વિવિધ પરિપત્રો અને જાહેરનામાઓ વિશે માહિતગાર કર્યા. તેમણે સૌપ્રથમ અમારું ધ્યાન તારીખ ૨૧.૦૮.૧૯૬૯ ની સૂચના નં. ૯૬ તરફ દોર્યું. ત્યારબાદ, તેઓએ અમને તારીખ ૦૨.૧૨.૧૯૯૩ ની સૂચના નં. ૧૯૧૪, તે પછીના અનુક્રમે તારીખ ૨૯.૦૨.૨૦૧૬ અને ૩૧.૦૭.૨૦૧૭ ના ઓફિસ મેમોરેન્ડમ અને તારીખ ૧૧.૦૪.૧૯૯૫ ના પરિપત્ર નં. ૧૪ (એક્સએલ-૩૫) વિશે માહિતી આપી. શ્રી હેમાણીએ રજૂઆત કરી હતી કે ઉપરોક્ત તમામ પરિપત્રો અને જાહેરનામાઓની અવગણના કરવી અને તારીખ ૦૮.૧૨.૨૦૨૧ ના માત્ર એક કચેરી આદેશને જ વળગી રહેવું એ પ્રતિવાદી નં. ૨ ની મોટી ભૂલ હતી.

૧૪. શ્રી હેમાણીએ અમારા ધ્યાન પર લાવ્યું કે આકારણી આદેશને અપીલ કમિશનર સમક્ષ મુખ્યત્વે નીચેના આધારો પર પડકારવામાં આવ્યો છે;

"(૧) પ્રતિવાદી વિભાગ એટલે કે ઇન્વેસ્ટિગેશન વિંગ કે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ વ્યક્તિ શ્રી અશ્વિન શાહનું નિવેદન લીધું નથી, જેઓ તમામ રેકૉર્ડ (રફ પેજ/નોટિંગ/દસ્તાવેજો) જાળવતા હતા અને ઉક્ત શ્રી અશ્વિન શાહે એક

સોગંદનામું (એફિડેવિટ) પણ દાખલ કર્યું છે, જેમાં સ્પષ્ટપણે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે કે તમામ નોટિંગ અને કામગીરી માત્ર રફ લખાણો છે જેની કોઈ અધિકૃતતા નથી અને તેને આવકના ઉમેરા માટેનો આધાર માની શકાય નહીં.

(૨) ઇન્વેસ્ટિગેશન વિંગે તેનો રિપોર્ટ દોઢ વર્ષ પહેલાં પ્રતિવાદી નં. ૪ ને સબમિટ કર્યો છે, જોકે, પ્રતિવાદી નં. ૪ સમગ્ર આકારણી કાર્યવાહી દરમિયાન કોઈ સ્વતંત્ર તપાસ (પક્ષકારોની ઉલટતપાસ) કરી શક્યા નથી જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આકારણી માત્ર ધારણાઓ, અનુમાનો અને અટકળોના આધારે કરવામાં આવી છે.

(૩) પ્રતિવાદી નં. ૪ એ અરજદારને ૨૩.૦૯.૨૦૨૧ ના રોજ, એટલે કે ૩૦.૦૯.૨૦૨૧ (આકારણી પૂર્ણ કરવાની સમય મર્યાદાની તારીખ) ના માત્ર એક અઠવાડિયા પહેલા કારણદર્શક નોટિસ (શો-કોઝ નોટિસ) જારી કરી છે, જે દર્શાવે છે કે અરજદારને જાણીજોઈને વ્યવહારોને ન્યાયી ઠેરવવા અથવા જરૂરી ખુલાસો આપવા માટે કોઈ સમય અથવા પૂરતો/વાજબી સમય કે તક આપવામાં આવી ન હતી.

(૪) કલમ ૧૪૨(૧) હેઠળ જારી કરવામાં આવેલી નોટિસોના વાંચન પરથી

સ્પષ્ટ થાય છે કે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ વિવિધ વ્યવહારોના સંદર્ભમાં વિગતો માંગી ન હતી, તેમ છતાં, તે તમામ વ્યવહારો કારણદર્શક નોટિસમાં આવરી લેવામાં આવ્યા હતા અને અરજદારને ખુલાસો રજૂ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું હતું, જે ફરીથી કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે.

(૫) આકારણી આદેશોના વાંચન પરથી, તે ચકાસી શકાય છે કે પ્રતિવાદી નં. ૧૨ એ કેટલાક વ્યવહારો એવા ઉમેર્યા છે જે એક જગ્યાએ ઉમેરવામાં આવ્યા હતા અને તે જ વ્યવહાર માટે બીજા સ્થળે પણ ઉમેરો કરવામાં આવ્યો હતો. આનાથી ઉમેરાઓનું ડુપ્લિકેશન (બમણું) થયું છે અને આખરે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી કરી છે.

(૬) તમામ આકારણી વર્ષો (આકારણી વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી આકારણી વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ સુધી) માટેની આકારણી આકારણી અધિકારી દ્વારા ઊંડાણપૂર્વકની ચકાસણી પછી પૂર્ણ કરવામાં આવી છે અને આકારણી અધિકારીએ વ્યવહારો અંગે આકારણી આદેશમાં ક્યાંય પ્રતિકૂળ ટિપ્પણી કરી નથી. તેમ છતાં, પ્રતિવાદી નં. ૪ એ અગાઉના સમયગાળામાં કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ જેની આકારણી પૂર્ણ થઈ ગઈ હતી તે તમામ વ્યવહારોને આવરી લેતી સર્ચ (તપાસ) પછીની આકારણી કોઈ આધાર અથવા/અને વાજબીપણા વિના પૂર્ણ કરી છે.

(૭) કે પ્રતિવાદી નં. ૪ એ રિપ્લિકેશન/ડુપ્લિકેશન (પુનરાવર્તન) કર્યું છે, જેના કારણે ઘણા વ્યવહારોમાં બેવડો ઉમેરો થયો છે, જેના લીધે આકારણી રિટર્ન કરેલી આવકના ૧૦૦ ગણા કરતાં પણ વધુ થઈ ગઈ છે. આકારણી આદેશો દ્વારા કરવામાં આવતી વસૂલાત માત્ર ફૂલાવેલા વ્યવહારો સિવાય બીજું કંઈ નથી, જેનો કાયદામાં કોઈ આધાર નથી.

(૮) કે અરજદારની આવક નકારાત્મક/ગુકસાનમાં છે અને ૩૧.૦૩.૨૦૨૧ સુધીના ૩. ૪ કરોડ સુધીના ગુકસાનને દર્શાવતું અનઓડિટેડ/પ્રોવિઝનલ (કાર્યું) નફા-ગુકસાન ખાતું અને બેલેન્સ શીટની નકલ આ સાથે એનેક્સ્યોર-કે (જોડાણ-કે) તરીકે સામેલ છે.

(૯) કે પ્રતિવાદી નં. ૪ દ્વારા એક અશ્વિનભાઈ પાસેથી જમ કરાયેલ સામગ્રીના આધારે સંપૂર્ણ નિષ્કર્ષ કાઢવામાં આવ્યો હતો, જે એક ડાયરીના રૂપમાં હતી જેમાં રફ નોંધો જાળવવામાં આવી હતી. ઉક્ત અશ્વિનભાઈ શાહે પણ પ્રતિવાદી નં. ૪ સમક્ષ એક્ઝિડેવિટ (સોગંદનામું) દાખલ કરીને જણાવ્યું હતું કે આ રફ લખાણોનો વાસ્તવિક વ્યવહારો સાથે કોઈ સંબંધ નથી. આવી પરિસ્થિતિ હોવા છતાં, પ્રતિવાદી નં. ૪ એ ઉક્ત અશ્વિનભાઈ શાહનું નિવેદન લેવાની પણ તસ્દી લીધી ન હતી અથવા સમગ્ર કાર્યવાહી દરમિયાન તેમની ઉલટતપાસ (કોસ એક્ઝામિનેશન) પણ કરી ન હતી. માત્ર અપ્રમાણિત નોંધોના આધારે આકારણી

આદેશમાં વિશાળ ઉમેરાઓ કરવામાં આવ્યા છે, જેના કારણે સદર આકારણી આદેશો ઉચ્ચ સ્તરના બન્યા છે. શ્રી અશ્વિનભાઈ શાહ અને તેમના પત્ની છાયાબેન અશ્વિનભાઈ શાહ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા એફિડેવિટની નકલ આ સાથે એનેક્સચોર-એલ (જોડાણ-એલ) તરીકે બિડાયેલ છે."

૧૫. શ્રી હેમાણીએ તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં નીચેના કેસ કાયદાઓ (ચુકાદાઓ) પર આધાર રાખ્યો છે;

| ક્રમ નં. | ચુકાદાઓની યાદી                                                                           | સાઈટશન્સ (સંદર્ભ)                                  |
|----------|------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------|
| ૧.       | ધી અબ્રાહમ મેમોરિયલ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, બેંગલુરુ    | એમ.એ.એન.યુ./કેએ/ ૧૧૨૪/૨૦૧૯                         |
| ૨.       | સોલ વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ                                               | (૨૦૦૮) ૨૨૦ સી.ટી.આર. (દીલ્હી.) ૨૧૧                 |
| ૩.       | ફિલપકાર્ટ ઇન્ડિયા પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ               | (૨૦૧૭) ૨૯૫ સી.ટી.આર. (કર્ણાટક) ૧૪૯                 |
| ૪.       | તનેજા ડેવલપર્સ એન્ડ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિમિટેડ વિરુદ્ધ આસિ. કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ          | એમ.એ.એન.યુ./ડીઇ/ ૦૩૫૨/૨૦૦૯                         |
| ૫.       | ભૂપેન્દ્ર મુરજી શાહ વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ                               | એમ.એ.એન.યુ./ટીએન/ ૩૯૨૦/૨૦૧૮                        |
| ૬.       | કલૈન્નાર ટીવી પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ                   | એમ.એ.એન.યુ./ટીએન/ ૩૯૨૦/૨૦૧૮                        |
| ૭.       | વોડાફોન એમ-પેસા લિમિટેડ વિરુદ્ધ પ્રિન્સિપલ કમિ. ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ                           | એમ.એ.એન.યુ./એમ.એચ/ ૨૩૦૨/૨૦૧૮                       |
| ૮.       | આરતી સ્પોન્જ એન્ડ પાવર લિમિટેડ વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિ. ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ (છત્તીસગઢ હાઇકોર્ટ) | રિટ પિટિશન નં. ૫૯/૨૦૧૮ (ચુકાદાની તારીખ ૧૦.૦૪.૨૦૧૮) |

| ક્રમ નં. | ચુકાદાઓની યાદી                                                      | સાઈટિશન્સ (સંદર્ભ)                  |
|----------|---------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|
| ૯.       | વિમલકુમાર અગ્રવાલ અને અન્ય વિરુદ્ધ પ્રિન્સિપલ કમિ. ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ   | એમ.એ.એન.યુ./સીજી/ ૦૧૧૯/૨૦૧૮         |
| ૧૦.      | કેઈસી (KEC) ઇન્ટરનેશનલ લિમિટેડ વિરુદ્ધ બી.આર. બાલક્રિષ્ણન અને અન્ય  | એમ.એ.એન.યુ./એમ.એચ/ ૦૪૯૬/૨૦૦૧        |
| ૧૧.      | જે.આર. ટાંટિયા ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિ. ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ | (૨૦૧૧) ૨૪૫ સી.ટી.આર. (રાજસ્થાન) ૧૬૨ |
| ૧૨.      | વાલ્વોલિન કમિન્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિ. ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ       | (૨૦૦૮) ૨૧૭ સી.ટી.આર. (દીલ્હી.) ૨૯૨  |
| ૧૩.      | એન. જગદીસન વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિ. ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ                     | (૨૦૧૫) ૬૪ ટેક્સમેન.કોમ ૩૩૯ (મદ્રાસ) |

૧૬. ઉપર ઉલ્લેખિત સંજોગોમાં, શ્રી હેમાણી પ્રાર્થના કરે છે કે તેમની રિટ અરજીમાં યોગ્યતા (મેરિટ) હોવાથી, તેને મંજૂર કરવામાં આવે અને કાયદાની કલમ ૨૫૧ હેઠળ રિટ અરજદાર દ્વારા અપીલ કમિશનર સમક્ષ દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલનો અંતિમ નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી કુલ માંગણીના ૨૦% જમા કરાવવાની પૂર્વશરત માફ કરવામાં આવે અથવા તેના પર રોક (સ્ટે) લગાવવામાં આવે.

### મહેસૂલ વિભાગ તરફથી રજૂઆતો:-

૧૭. બીજી તરફ, મહેસૂલ વિભાગ તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ

શ્રી એમ. આર. ભટ્ટે આ રિટ અરજીનો સખત વિરોધ કરતા રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા કાયદાની કલમ ૨૨૦(૬) હેઠળના તેમના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરીને ૨૦% પૂર્વ-જમા રકમને માફ કરવાનો ઇનકાર કરવામાં કોઈ ભૂલ, કાયદાની કોઈ ભૂલની વાત તો દૂર, કરવામાં આવી હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૧૮. શ્રી ભટ્ટે એવી રજૂઆત કરી હતી કે પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તમામ સંબંધિત વિચારણાઓને ધ્યાનમાં રાખીને શરતી સ્ટે મંજૂર કરવાનો આક્ષેપિત આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હોવાનું કહી શકાય અને એકવાર તેમની વિવેકાધીન સત્તાનો ઉપયોગ કરીને આવો આદેશ પસાર કરવામાં આવે, ત્યારે આ અદાલતે તેના રિટ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે તેમાં દખલ કરવા અંગે અનિચ્છા દાખવવી જોઈએ. શ્રી ભટ્ટે એવી દલીલ કરશે કે તારીખ ૨૧.૦૮.૧૯૬૯ ના સીબીડીટી ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૮૫, કે જેના પર રિટ અરજદાર વતી આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તે હવે અમલમાં નથી કારણ કે તે તારીખ ૨૮.૦૭.૨૦૨૦ ના ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ થી સુપરસિડ (૨૬ થઈને સ્થાન લેવાયું) થઈ ગયા છે. શ્રી ભટ્ટે એ હકીકત પર ઘણો ભાર મૂક્યો હતો કે તપાસ (સર્ચ) કામગીરીના આધારે, આકારણી હાથ ધરવામાં આવી હતી જેના પરિણામે નોંધપાત્ર કર માંગણીઓ ઊભી થઈ. આ એક મોટું પરિબલ છે જેને શ્રી ભટ્ટે ઈચ્છે છે કે ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી અંગે રિટ અરજદારની દલીલના સંદર્ભમાં આ અદાલત ધ્યાનમાં રાખે.

ટૂંકમાં કહીએ તો, શ્રી ભટ્ટની દલીલ એ છે કે માત્ર આકારવામાં આવેલી રિટર્ન કરેલી આવકની રકમ મોટી છે, માત્ર તે હકીકત એ કહેવા માટે પૂરતી નથી કે તે ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી (હાઈ પિચ એસેસમેન્ટ) નો કેસ છે. જો તપાસ કામગીરી દરમિયાન, કરદાતા દ્વારા ભજવવામાં આવેલી શંકાસ્પદ ભૂમિકા તેમજ વિવિધ શંકાસ્પદ નાણાકીય વ્યવહારો તરફ ઈશારો કરતી સચોટ અને ખાતરીજનક સામગ્રી એકત્રિત કરવામાં આવે છે, તો કેટલીકવાર નિર્ધારિત થઈ શકે તેવી રિટર્ન કરેલી આવકની રકમ મોટી હોઈ શકે છે, પરંતુ તેના કારણે જ તે ઉચ્ચ સ્તરની આકારણીનો કેસ બની જતો નથી.

૧૯. શ્રી ભટ્ટે આગળ રજૂઆત કરી હતી કે કાયદાની કલમ ૨૨૦(૬) સમાન સત્તાઓ પ્રથમ એપેલેટ ઓથોરિટી એટલે કે સીઆઈટી (અપીલ્સ) પાસે પણ છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સ્ટે આપવાની સત્તાને પ્રથમ એપેલેટ ઓથોરિટી એટલે કે સીઆઈટી (અપીલ્સ) ની સહજ સત્તા તરીકે માની શકાય છે. શ્રી ભટ્ટે એવી રજૂઆત કરી હતી કે રિટ અરજદારે પ્રથમ એપેલેટ ઓથોરિટી, એટલે કે સીઆઈટી (અપીલ્સ) સમક્ષ યોગ્ય અરજી દાખલ કરવાની સ્વતંત્રતા સાથે આ રિટ અરજી પર દબાણ ન કરવું જોઈએ અને રિટ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અપીલનો અંતિમ નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી માંગણીની વસૂલાતને લગતી યોગ્ય રાહત માટે પ્રાર્થના કરવી જોઈએ.

૨૦. શ્રી ભટ્ટે તેમની ઉપરોક્ત રજૂઆતોના સમર્થનમાં નીચેના કેસ કાયદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે;

(૧) કર્મવીર બિલ્ડર્સ વિરુદ્ધ પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ (સેન્ટ્રલ), (૨૦૨૦) ૧૧૩ ટેક્સમેન.કોમ ૧૩૯ (એસસી);

(૨) સ્પોર્ટિંગ પાસ્ટાઇમ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ રજિસ્ટ્રાર, ચેન્નાઈ, (૨૦૨૦) ૧૨૨ ટેક્સમેન.કોમ ૪૪ (મદ્રાસ);

(૩) ગોર્લાસ ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર (પી.) લિમિટેડ વિરુદ્ધ પ્રિન્સિપલ કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ, (૨૦૨૧) ૧૩૦ ટેક્સમેન.કોમ ૩૭૮ (તેલંગાણા);

૨૧. ઉપર જણાવેલ સંજોગોમાં, શ્રી ભટ્ટ પ્રાર્થના કરે છે કે વર્તમાન રિટ અરજીમાં કોઈ મેરિટ ન હોવાથી, તેને નામંજૂર કરવામાં આવે.

### વિશ્લેષણ

૨૨. પક્ષકારો તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીઓમાંથી પસાર થયા પછી, અમારી વિચારણા માટે માત્ર એક જ પ્રશ્ન ઊભો થાય છે કે શું રિટ અરજદાર વર્તમાન રિટ અરજીમાં પ્રાર્થના કર્યા મુજબ

કોઈપણ રાહત માટે હકદાર છે.

૨૩. કલમ ૨૨૦ કરની વસૂલાત અને પ્રાપ્તિ માટેની પ્રક્રિયા નક્કી કરે છે. કલમ ૨૨૦ પ્રકરણ-૧૭ (૧૭) માં આવે છે.

૨૪. કલમ ૨૨૦ ની પેટા-કલમ (૩) નીચે મુજબ છે;

"(૩) પેટા-કલમ (૨) માં સમાવિષ્ટ જોગવાઈઓને બાધ પહોંચાડ્યા વિના, પેટા-કલમ (૧) હેઠળની નિયત તારીખ સમાપ્ત થતાં પહેલાં કરદાતા દ્વારા કરવામાં આવેલી અરજી પર, આકારણી અધિકારી ચૂકવણી માટેનો સમય લંબાવી શકે છે અથવા હમ્મા દ્વારા ચૂકવણી કરવાની મંજૂરી આપી શકે છે, તે એવી શરતોને આધીન રહેશે જે તેઓ કેસના સંજોગોમાં લાદવા યોગ્ય સમજે."

૨૫. કલમ ૨૨૦ ની પેટા-કલમ (૪) નીચે મુજબ છે;

"(૪) જો રકમ પેટા-કલમ (૧) હેઠળની સમય મર્યાદામાં અથવા કેસ મુજબ પેટા-કલમ (૩) હેઠળ વિસ્તૃત કરાયેલ સમય મર્યાદામાં, સદર નોટિસમાં દર્શાવેલ સ્થળે અને વ્યક્તિને ચૂકવવામાં ન આવે, તો કરદાતાને કસૂરવાર (ડિફોલ્ટ) ગણવામાં આવશે."

૨૬. ઉપરોક્ત મુજબ પેટા-કલમ (૪) ના સ્પષ્ટ વાંચન પરથી એવું ફલિત થશે કે જો કલમ ૨૨૦ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળની સમય મર્યાદામાં અથવા પેટા-કલમ (૩) હેઠળ વિસ્તૃત સમયગાળા દરમિયાન, જે પણ લાગુ પડતું હોય, રકમ ચૂકવવામાં ન આવે તો કરદાતાને કસૂરવાર ગણવામાં આવશે. કાયદામાં કસૂરવાર ગણવામાં આવવાની કાનૂની કલ્પના (લીગલ ફિક્શન) ની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૨૭. કલમ ૨૨૦ ની પેટા-કલમ (૬) નીચે મુજબ છે;

"(૬) જ્યાં કરદાતાએ કલમ ૨૪૬ હેઠળ અપીલ રજૂ કરી હોય, ત્યાં [આકારણી] અધિકારી, તેમના વિવેકાધિકારમાં, અને કેસના સંજોગોમાં તેઓ લાદવા યોગ્ય સમજે તેવી શરતોને આધીન, કરદાતાને અપીલમાં વિવાદિત રકમના સંદર્ભમાં કસૂરવાર ન હોવાનું માની શકે છે, ભલે ચૂકવણી માટેનો સમય સમાપ્ત થઈ ગયો હોય, જ્યાં સુધી આવી અપીલનો નિકાલ ન થાય ત્યાં સુધી."

૨૮. ઉપરોક્ત પેટા-કલમનું સ્પષ્ટ વાંચન એ દર્શાવે છે કે જો કરદાતાએ કાયદાની કલમ ૨૪૬ હેઠળ આકારણીના અંતિમ આદેશ સામે અપીલ રજૂ કરી હોય, તો આકારણી અધિકારીના વિવેકાધિકારમાં રહેશે કે તેઓ કેસના સંજોગોમાં જે શરતો લાદવા યોગ્ય સમજે તેને આધીન, અપીલમાં વિવાદિત રકમના સંદર્ભમાં કરદાતાને કસૂરવાર ન હોવાનું માને, જ્યાં સુધી અપીલનો નિકાલ ન

થાય ત્યાં સુધી. ઉપરોક્ત બાબતો પરથી એ ફલિત થાય છે કે એકવાર આકારણીનો અંતિમ આદેશ પસાર થઈ ગયા પછી, જેમાં કરદાતાની ચોક્કસ રકમ ચૂકવવાની જવાબદારી નક્કી કરવામાં આવી હોય અને આવી રકમ કલમ ૨૨૦ ની પેટા-કલમ (૧) હેઠળ નિર્ધારિત સમય મર્યાદામાં અથવા પેટા-કલમ (૩) હેઠળના વિસ્તૃત સમયગાળા દરમિયાન, જે પણ લાગુ પડતું હોય, ચૂકવવામાં ન આવે, તો ડીમિંગ ફિક્શન (માની લેવાની જોગવાઈ) ને કારણે કરદાતાને કસૂરવાર ગણવામાં આવશે. તેથી, જો કરદાતા પ્રથમ એપેલેટ ઓથોરિટી તરીકે અપીલ કમિશનર સમક્ષ આકારણી આદેશને પડકારતી અપીલ દાખલ કરે, તો પણ તેને કસૂરવાર હોવાનું માનવામાં આવતો કરદાતા જ ગણવામાં આવશે કારણ કે માત્ર અપીલ દાખલ કરવાથી આકારણી આદેશમાં ઉભી થયેલી માંગણી પર આપોઆપ સ્ટે લાગી જતો નથી. આવા સંજોગોમાં કરદાતાએ અપીલના અંતિમ નિકાલ સુધી આવી માંગણી સામે સ્ટે આપવા માટે યોગ્ય રાહત માટે સંબંધિત સત્તાધિકારી સમક્ષ વિનંતી કરવાની રહે છે. કરદાતા જે આ રાહત માંગે છે તે સત્તાધિકારીના વિવેકાધિકારમાં છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, સત્તાધિકારી શરતી અથવા બિનશરતી આવો સ્ટે મંજૂર કરી શકે છે અથવા કોઈપણ સ્ટે આપવાનો ઇનકાર પણ કરી શકે છે. જોકે, આવા વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ ન્યાયી રીતે થવો જોઈએ. આવા વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ મનસ્વી અથવા યાંત્રિક રીતે થઈ શકે નહીં.

૨૯. ઉપરોક્ત બાબત આપણને એ વિચારવા તરફ દોરી જાય છે કે માંગણીના સ્ટે માટે કરદાતાની વિનંતી પર વિચાર કરતી વખતે સંબંધિત સત્તાધિકારી દ્વારા કયા પરિમાણો ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ. હાલ પૂરતું, અમે સીબીડીટી દ્વારા સમયાંતરે જારી કરાયેલી તમામ સૂચનાઓ અને પરિપત્રોને બાજુ પર રાખીએ છીએ. નિઃશંકપણે, આવી તમામ સૂચનાઓ અને પરિપત્રો માર્ગદર્શિકાના સ્વરૂપમાં છે જે સંબંધિત સત્તાધિકારીએ ધ્યાનમાં રાખવાના હોય છે. સંબંધિત સત્તાધિકારી દ્વારા સત્તાનો કોઈ મનસ્વી ઉપયોગ ન થાય તેની ખાતરી કરવા માટે અથવા કોઈ આપેલા કેસમાં, સત્તાધિકારી મહેસૂલ વિભાગના હિતને નુકસાન પહોંચાડે તેવું વર્તન ન કરે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે આવી સૂચનાઓ/પરિપત્રો જારી કરવામાં આવે છે. જોકે, જ્યારે માંગણી પર સ્ટે જેવી વિવેકાધીન રાહત આપવાની વાત આવે છે, ત્યારે તે સ્વાભાવિક છે કે ચાર મૂળભૂત પરિમાણો ધ્યાનમાં રાખવાની જરૂર છે (૧) પ્રાથમિક કેસ (પ્રાઈમા ફેસી કેસ) (૨) સુવિધાનું સંતુલન (૩) કરદાતાને થઈ શકે તેવું અપૂરણીય નુકસાન જેની ભરપાઈ નાણાંના સંદર્ભમાં થઈ શકે નહીં અને (૪) શું કરદાતા સ્વચ્છ હાથ સાથે (શુદ્ધ ઈરાદાથી) સત્તાધિકારી સમક્ષ આવ્યા છે.

૩૦. કલમ ૨૨૦ ના ખંડ (૬) હેઠળની સત્તા ખરેખર એક વિવેકાધીન સત્તા છે. જોકે, તે એક એવી ફરજ સાથે જોડાયેલી છે કે જેનો ઉપયોગ યોગ્ય આધારો પર, ન્યાયી અને વાજબી રીતે (જેમ કે દરેક સત્તાનો ઉપયોગ થવો જોઈએ) થવો

જોઈએ. તેનો ઉપયોગ મનસ્વી અથવા તરંગી રીતે અથવા અસંબંધિત કે અપ્રસ્તુત બાબતોના આધારે ન થવો જોઈએ. આવકવેરા અધિકારીએ વિવેકાધિકારના ઉપયોગ સાથે સંબંધિત કેસના તથ્યો અને સંજોગોમાં તેના તમામ પાસાઓમાં પોતાનું મગજ લાગુ કરવું જોઈએ. તેમણે એ પણ યાદ રાખવું પડશે કે તેઓ સંડોવાયેલા વિવાદોના અંતિમ નિર્ણાયક નથી પરંતુ વૈધાનિક સત્તાધિકારીઓ પૈકીના માત્ર પ્રથમ અધિકારી છે. તથ્યો અને કાયદાના પ્રશ્નો બંને એપેલેટ ઓથોરિટીઓ સમક્ષ નિર્ણય માટે ખુલા છે, જે બંને સંપૂર્ણ સત્તાઓ ધરાવે છે. પોતાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, આવકવેરા અધિકારીએ માત્ર કર-ઉઘરાવનાર (ટેક્સ-ગેધરર) તરીકે વર્તવું જોઈએ નહીં પરંતુ કરદાતાની મુશ્કેલી ઓછી કરવાની સત્તા ધરાવતા અર્ધ-ન્યાયિક (ક્વાસી-જ્યુડિશિયલ) સત્તાધિકારી તરીકે વર્તવું જોઈએ. આવકવેરા અધિકારીએ આકારણી કરનાર અધિકારી તરીકેના તેમના પદથી પોતાને અલગ કરવા જોઈએ અને કરદાતાના દષ્ટિકોણથી, તે જ સમયે મહેસૂલના હિતોનું બલિદાન આપ્યા વિના, તમામ પાસાઓમાં બાબતની વિચારણા કરવી જોઈએ. વેચા શ્રીરામમૂર્તિ વિરુદ્ધ આઈટીઓ [૧૯૫૬] ૩૦ આઈટીઆર ૨૫૨ (એપી) (પૃષ્ઠ ૨૬૮ અને ૨૬૯ પર) કેસમાં ન્યાયમૂર્તિ વિશ્વનાથ શાસ્ત્રી કહે છે:

"જોકે, કાયદાકીય સંસ્થાએ (લેજિસ્લેચર) તેમને વિવેકાધિકાર સોંપવાનું પસંદ કર્યું છે. અમુક અંશે પોતાના જ કારણમાં ન્યાયાધીશોની સ્થિતિમાં હોવાથી અને

કાયદાની કલમ ૪૫ હેઠળ વ્યાપક વિવેકાધિકાર સાથે રોકાણ કર્યા પછી, નિષ્પક્ષ અને ઉદ્દેશ્યપૂર્ણ દૃષ્ટિકોણ લેવાની જવાબદારી વધુ મોટી બની જાય છે. જો એવા સંજોગો અસ્તિત્વમાં હોય કે જે હેઠળ સ્ટે મંજૂર કરવાની સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો ઇરાદો હતો, તો આવકવેરા અધિકારી તે સત્તાનો ઉપયોગ કરવાનો ઇનકાર એવા આધારે કરી શકતા નથી કે તે તેમના વિવેક પર છોડી દેવામાં આવ્યું હતું. આવા કિસ્સામાં, એવું માનવામાં આવે છે કે લેજિસ્લેચરનો ઇરાદો અધિકારીને સંપૂર્ણ, અનિયંત્રિત અથવા મનસ્વી વિવેકાધિકાર આપવાનો ન હતો પરંતુ ચોક્કસ કેસના તથ્યો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેવાની અને પછી તે કેસમાં સત્તાનો ઉપયોગ જરૂરી છે કે કેમ તે અંગે પ્રમાણિક ચુકાદા પર આવવાની ફરજ તેમના પર લાદવાનો હતો."

૩૧. વિવેકાધિકારની બાબત હોવાથી, જે સિદ્ધાંતો પર વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરવાનો છે તેને નિશ્ચિત મર્યાદામાં બાંધવા અથવા નક્કી કરવા શક્ય નથી. આવા સંજોગોમાં આવકવેરા અધિકારી દ્વારા નિર્ણય લેવામાં કઈ બાબતો સંબંધિત છે અને કઈ બાબતોને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ તે પ્રશ્નનો ખુલાસો એલ્યુમિનિયમ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિરુદ્ધ સી. બાલકૃષ્ણન [૧૯૫૯] ૩૭ આઈટીઆર ૨૬૭ (કલકત્તા) કેસમાં ડી. એન. સિન્હા જે. દ્વારા (વેલ્થ-ટેક્સ એક્ટની સંબંધિત જોગવાઈઓના સંદર્ભમાં) કરવામાં આવ્યો છે. વિદ્વાન ન્યાયાધીશ જણાવે છે (પૃષ્ઠ ૨૬૯ અને ૨૭૦ પર):

"વિવેકાધિકારના ન્યાયિક ઉપયોગમાં કેસના તથ્યો અને સંજોગોને તેના તમામ પાસાઓમાં ધ્યાનમાં લેવાનો સમાવેશ થાય છે. કેસમાં ઉઠાવવામાં આવેલા મુદ્દાઓમાં સામેલ મુશ્કેલીઓ અને અપીલ સફળ થવાની સંભાવના એ આપું જ એક પાસું છે. કરદાતાની સ્થિતિ અને આર્થિક સંજોગો બીજું પાસું છે. જો અધિકારીને લાગે કે સ્ટે આપવાથી રકમની પ્રાપ્તિ જોખમમાં મુકાશે, તો તે ધ્યાનમાં લેવા જેવું સચોટ પરિબળ હશે. સામેલ રકમ પણ એક સંબંધિત પરિબળ છે. જો તે મોટી રકમ હોય, તો એવું માની લેવું જોઈએ કે અપીલ પેર્સિડિંગ હોય ત્યારે, જેમાં સફળતાની વાજબી તક હોઈ શકે છે, તાત્કાલિક ચૂકવણી મુશ્કેલી ઊભી કરશે. વેલ્થ-ટેક્સ એક્ટ હમણાં જ અમલમાં આવ્યો છે. જો કોઈ એવો મુદ્દો સામેલ હોય જેને અધિકૃત નિર્ણયની જરૂર હોય, એટલે કે, એક દાખલાની, તો તે સ્ટે મંજૂર કરવાની તરફેણ કરતો મુદ્દો છે. કરની ઝડપી વસૂલાત એ વહીવટી અનુકૂળતા હોઈ શકે છે, પરંતુ તે પોતે જ સ્ટે નકારવા માટેનું કોઈ કારણ નથી. આવી અરજી નક્કી કરતી વખતે, વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરનાર સત્તાધિકારીએ માત્ર કર-ઉઘરાવનારની ભૂમિકામાં કામ કરવું જોઈએ નહીં."

૩૨. હાથ પરના કેસમાં, દુર્ભાગ્યે, પ્રતિવાદી નં. ૨ એ કશું જ ધ્યાનમાં લીધું નથી અને રિટ અરજદાર દ્વારા પ્રાર્થના કર્યા મુજબ રાહત આપવાનો માત્ર યાંત્રિક રીતે ઇનકાર કર્યો છે. જ્યારે રિટ અરજદારે પ્રતિવાદી નં. ૨ સમક્ષ ધ્યાન દોર્યું કે

હાથ પરનો કેસ ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી (હાઈ પિચ એસેસમેન્ટ) નો છે, ત્યારે પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા તેને માત્ર એમ કહીને ફગાવી દેવામાં આવ્યો કે આકારણીની કાર્યવાહી દરમિયાન આ મુદ્દા પર વિસ્તૃત ચર્ચા કરવામાં આવી છે. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા નોંધાયેલ તારણ એ છે કે આકારણી અધિકારી દ્વારા પૂરતી તકો આપ્યા પછી અને બાબતના તમામ સંબંધિત પાસાઓ પર યોગ્ય વિચારણા કર્યા પછી આકારણી આદેશ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી, ઉચ્ચ સ્તરની આકારણીના મુદ્દા પર વિચાર કરવાની જરૂર નથી. તારીખ ૧૭.૧૨.૨૦૨૧ ના આદેશના પેરા-૩ માં નોંધાયેલા તારણો અમને બિલકુલ યોગ્ય લાગતા નથી. પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા આ બાબતને તેના યોગ્ય પરિપ્રેક્ષ્યમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવી નથી. ઘણીવાર મહેસૂલ વિભાગના હિતોનું રક્ષણ કરવાની વધુ પડતી ઉત્સાહવૃત્તિમાં, સત્તાવાળાઓ તેમના વિવેકાધીન આદેશોને એવી ફરિયાદ માટે સંવેદનશીલ બનાવે છે કે તે કોઈપણ પ્રકારની સમજદારી (એપ્લિકેશન ઓફ માઈન્ડ) વગર પસાર કરવામાં આવ્યા છે. અમને સમજાતું નથી કે ૨૦% ના આંકડામાં એવો તે શું જાદુ છે. સમાનતાને સંતુલિત કરવા માટે, સત્તાધિકારી સંજોગોની માંગ મુજબ કરદાતાને પૂર્વ-જમા રકમ (પ્રી-ડિપોઝીટ) તરીકે આકારણી રકમના ૫% અથવા ૧૦% જમા કરવાનો નિર્દેશ આપવાનું પણ વિચારી શકે છે. "ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી" નો અર્થ એ છે કે જ્યાં નક્કી કરાયેલ આવક અને આકારણી રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં નોંધપાત્ર રીતે વધારે હતી. ઉદાહરણ તરીકે, રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં બમણી અથવા વધુ.

૩૩. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, અમે મદ્રાસ હાઈકોર્ટના એન. જગતીસન વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ, નોન કોર્પોરેટ સર્કલ-૨ ના (૨૦૧૬) ૩૮૮ આઈટીઆર ૪૧૦ (મદ્રાસ) માં નોંધાયેલા ચુકાદાને ધ્યાનમાં લઈ શકીએ છીએ, જેમાં કોર્ટે પેરા-૧૪ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

"ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી? એટલે જ્યાં નિર્ધારિત આવક અને આકારણી રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં નોંધપાત્ર રીતે વધારે હોય, કહો કે પછીની રકમના બમણા અથવા વધુ, વિવાદિત કરની વસૂલાત અપીલ પર નિર્ણય ન આવે ત્યાં સુધી સ્થગિત રાખવી જોઈએ જો કે કરદાતાના ભાગે કોઈ ભૂલ (લેપ્સ) ન હોય. હાલના કેસમાં, ઇન્કમ ટેક્સ કમિશનર (અપીલ્સ) સમક્ષ પેલિંગ અપીલમાં પ્રશ્ન હેઠળની આકારણી ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી છે, કારણ કે અરજદારે આકારણી વર્ષ ૨૦૧૨-૨૦૧૩ માટે હિસાબી સમયગાળા, એટલે કે ૦૧.૦૪.૨૦૧૧ થી ૩૧.૦૩.૨૦૧૨ માટે રૂ. ૪૫,૦૦,૦૦૦/- ની ખેતીની આવક સહિત રૂ. ૪,૯૧,૬૮૦/- નું રિટર્ન સબમિટ કર્યું છે. પરંતુ, પ્રતિવાદીએ પ્રતિકૂળ અભિપ્રાય બાંધીને, ૩૧.૩.૨૦૧૫ ના આકારણી આદેશમાં દર્શાવ્યા મુજબ, ખેતીની આવકને નકારી કાઢીને, રૂ. ૫૫,૦૦,૦૦૦/- નો ઉમેરો કર્યો. આથી, રૂ. ૪,૯૧,૬૮૦/- ની સ્વીકૃત આવકમાં રૂ. ૫૫,૦૦,૦૦૦/- નો ઉમેરો કરીને, પ્રતિવાદીએ નાણાકીય કાયદા હેઠળ તેમને આપવામાં આવેલી

સત્તાઓની વિરુદ્ધ ઉલટતપાસની તક પૂરી પાડ્યા વિના મનસ્વી રીતે કુલ આવક રૂ. ૫૯,૯૧,૬૮૦/- પર પહોંચ્યા. આથી, પ્રતિવાદીએ રૂ. ૪,૯૧,૬૮૦/- ની રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં નોંધપાત્ર રીતે વધારે એટલે કે ૧૪ ગણી વધુ આકારણી પર આવક નક્કી કરી, કુલ આવક રૂ. ૫૯,૯૧,૬૮૦/- ની આકારણી કરી. તેથી, પ્રતિવાદી દ્વારા કરવામાં આવેલી આકારણી ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી છે."

૩૪. ઉચ્ચ સ્તરની આકારણીના સંદર્ભમાં, અમે સોલ વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ, (૨૦૧૦) ૩૨૩ આઈટીઆર ૩૦૫ (દિલ્હી) માં નોંધાયેલા દિલ્હી હાઈકોર્ટના ચુકાદાનો પણ સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ, જેમાં હાઈકોર્ટની ખંડપીઠે પેરા-૯ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે;

"પક્ષકારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આગળ કરવામાં આવેલી દલીલોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, અમારો એવો મત છે કે જોકે ઈન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪/૧૯૯૩ સ્પષ્ટપણે જણાવે છે કે તે અગાઉની તમામ સૂચનાઓને સુપરસિડ કરે છે (રદ કરીને સ્થાન લે છે), આ કોર્ટના વાલ્વોલિન કમિન્સ લિમિટેડ (ઉપર જણાવેલ) માં નિર્ણય પછી પ્રાપ્ત થયેલી સ્થિતિમાં બિલકુલ ફેરફાર થતો નથી. આ એટલા માટે છે કારણ કે પેરા નં. ૨(એ) જે જવાબદારીની વાત કરે છે તે સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે તે ઊભી કરાયેલી દરેક માંગણી એકત્રિત

કરવાની એ.ઓ. અને ટી.આર.ઓ. ની જવાબદારી રહેશે "નીચેના અપવાદ સિવાય", જેમાં "(ડી) નીચેના પેરા બી અને સી અનુસાર સ્ટે આપવામાં આવેલ માંગણી" નો સમાવેશ થાય છે. પેરા બી સ્ટે અરજીઓ સંબંધિત છે. ઉપર ટાંક્યા મુજબ, પેરા બી નો પેટા-ખંડ (૩) સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે ઉચ્ચ/ઉપરી સત્તાધિકારી એ.ઓ./ટી.આર.ઓ. ના નિર્ણયમાં માત્ર અપવાદરૂપ સંજોગોમાં જ દખલ કરી શકે છે. અપવાદરૂપ સંજોગોને આ રીતે દર્શાવવામાં આવ્યા છે – "જ્યાં આકારણી આદેશ ગેરવાજબી રીતે ઉચ્ચ સ્તરનો (હાઈ પિચ) જણાતો હોય અથવા જ્યાં કરદાતાને વાસ્તવિક મુશ્કેલી થવાની સંભાવના હોય". સદર ઈન્સ્ટ્રક્શન નં. ૯૬ હેઠળ વિચારણામાં આકારણી આદેશ વાજબી રીતે ઉચ્ચ સ્તરનો હોવાનું શું ગણાશે તે અંગેનો જ પ્રશ્ન છે અને, ત્યાં, ઉદાહરણ દ્વારા એ નોંધવામાં આવ્યું છે કે રિટર્ન કરેલી આવકની રકમથી બમણી આકારણી એ નોંધપાત્ર રીતે વધારે અથવા ઉચ્ચ સ્તરની આકારણી ગણાશે. વાલ્વોલિન કમિન્સ લિમિટેડ (ઉપર જણાવેલ) માં આ કોર્ટ સમક્ષના કેસમાં કરદાતાની આવક રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં લગભગ આઠ (૮) ગણી હતી. આ કોર્ટનો મત હતો કે તે ઉચ્ચ સ્તરની હતી. હાલના કેસમાં, આકારવામાં આવેલી આવક રિટર્ન કરેલી આવક કરતા લગભગ ૭૪ ગણી છે અને સ્પષ્ટપણે, આ "ગેરવાજબી રીતે ઉચ્ચ સ્તર" અભિવ્યક્તિમાં આવશે."

૩૫. અમે વાલ્વોલિન કમિન્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ ડેપ્યુટી કમિશનર ઓફ ઈન્કમ

ટેક્સ અને અન્ય, (૨૦૦૮) ૩૦૭ આઈટીઆર ૧૦૩ (દિલ્હી) માં નોંધાયેલા દિલ્હી હાઈકોર્ટના ખંડપીઠના ચુકાદાને પણ જોઈ શકીએ છીએ, જેમાં ન્યાયમૂર્તિ મદન બી. લોકુર, જેઓ તે સમયે ન્યાયમૂર્તિ હતા, તેમણે સમાન તથ્યોમાં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું;

"૩૯. કરદાતા માટેના વિદ્વાન વકીલ એ બતાવવાના ઉદ્દેશ્યથી આકારણી આદેશની યોગ્યતા તરફ પણ અમને લઈ ગયા કે પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ માંગણી ગેરવાજબી હતી કારણ કે આકારણી આદેશ બનાવવામાં આવે તે પહેલાં કરદાતાને યોગ્ય રીતે સાંભળવામાં આવ્યા ન હતા. અમે આ મુદ્દામાં ઊંડા ઉતરવા માંગતા નથી કારણ કે તે એક એવી બાબત છે જે સીઆઈટી (એ) દ્વારા નક્કી કરવાની હોય છે પરંતુ અમે નોંધી શકીએ છીએ (માત્ર આ રિટ અરજી નક્કી કરવાના હેતુઓ માટે) કે કરદાતાની દલીલમાં વજૂદ છે કે આકારણી આદેશ અત્યંત કઠોર છે.

૪૦. એ યાદ કરી શકાય કે કરદાતાની રિટર્ન કરેલી આવક રૂ. ૭.૨૫ કરોડ હતી, પરંતુ આકારવામાં આવેલી આવક રૂ. ૫૮.૬૮ કરોડ છે, જે રિટર્ન કરેલી આવકના લગભગ ૮ ગણી છે. આ સંદર્ભે, વિદ્વાન વકીલે અમારું ધ્યાન સીબીડીટી દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૨૧ ઓગસ્ટ, ૧૯૬૯ ના ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૯૬ તરફ દોર્યું છે, જે એવી આકારણી કરવા અંગે છે જે રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં નોંધપાત્ર રીતે

વધારે હોય. ઇન્સ્ટ્રક્શનનો સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

૧૨૨૨. આકારણી પર નક્કી કરાયેલ આવક રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં નોંધપાત્ર રીતે વધારે હતી શું વિવાદિત કરની વસૂલાત અપીલ પર નિર્ણય ન આવે ત્યાં સુધી સ્થગિત રાખવાની છે

૧. અનૌપચારિક સલાહકાર સમિતિની ૮ મી બેઠકમાં વિચારણા માટે આવેલો એક મુદ્દો એ હતો કે આવકવેરા આકારણીઓ ઘણીવાર મનસ્વી રીતે ઉચ્ચ આંકડાઓ પર નિર્ધારિત કરવામાં આવતી હતી અને કલમ ૨૨૦(૬) માં આ બાબતે વિશિષ્ટ જોગવાઈ હોવા છતાં તેના પરિણામે વિવાદિત માંગણીઓની વસૂલાત પર પણ સ્ટે આપવામાં આવતો ન હતો.

૨. તત્કાલીન નાયબ વડાપ્રધાને નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

...જ્યાં આકારણી પર નક્કી કરવામાં આવેલી આવક રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં નોંધપાત્ર રીતે વધારે હોય, કહો કે, પછીની રકમ કરતા બમણી અથવા વધુ, વિવાદમાં રહેલા કરની વસૂલાત અપીલ પર નિર્ણય ન આવે ત્યાં સુધી સ્થગિત રાખવી જોઈએ, જો કે કરદાતાના પક્ષે કોઈ ભૂલ ન હોય.

૩. બોર્ડ ઈચ્છે છે કે ઉપરોક્ત અવલોકનો તમારી હેઠળ કામ કરતા તમામ આવકવેરા અધિકારીઓના ધ્યાન પર લાવવામા આવે અને આવા કિસ્સાઓમાં પ્રથમ અપીલના તબક્કા સુધી વસૂલાત પર સ્ટે આપવાની સત્તાનો ઉપયોગ ઇન્સ્પેક્ટિંગ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર/આવકવેરા કમિશનર દ્વારા કરવામાં આવે.

૪૧. ઉપરોક્ત અર્કના ફકરા ૨ નું વાંચન એ દર્શાવશે કે જ્યાં નક્કી કરાયેલ આવક રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં નોંધપાત્ર રીતે વધારે હોય, એટલે કે, પછીની રકમ કરતા બમણી અથવા વધુ હોય, તો વિવાદિત કરની વસૂલાત અપીલ પર નિર્ણય ન લેવાય ત્યાં સુધી સ્થગિત રાખવી જોઈએ. આ કિસ્સામાં, આપણે ઉપર નોંધ્યા મુજબ, આકારણી રિટર્ન કરેલી આવક કરતા લગભગ ૮ ગણી છે. સ્પષ્ટપણે, તારીખ ૨૧ ઓગસ્ટ, ૧૯૬૯ ના ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૯૬ માંથી ઉપરોક્ત અર્ક આ કેસના તથ્યોને લાગુ પડશે.

૪૨. કરદાતા માટેના વિદ્વાન વકીલે અમારું ધ્યાન વિવિધ હાઈકોર્ટના ઘણા નિર્ણયો તરફ દોર્યું છે જેમણે ઉપરોક્ત સૂચનાનું અમે વાંચ્યા મુજબ જ અર્થઘટન કર્યું છે. આમાંના કેટલાક નિર્ણયો એન. રાજન નાયર વિરુદ્ધ ઇન્કમ ટેક્સ ઓફિસર અને અન્ય, શ્રીમતી આર. મણી ગોયલ વિરુદ્ધ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ અને અન્ય અને આઈ.વી.આર. કન્સ્ટ્રક્શન લિમિટેડ વિરુદ્ધ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર ઓફ ઇન્કમ ટેક્સ અને અન્ય છે.

૪૩. સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો એવો મત છે કે કરદાતા, સામાન્ય રીતે, ઉપરોક્ત સૂચનાના આધારે માંગણી પર સંપૂર્ણ સ્ટે માટે હકદાર રહેશે."

૩૬. મદ્રાસ હાઈકોર્ટ, શ્રીમતી કન્નમ્મલ વિરુદ્ધ ઇન્કમ-ટેક્સ ઓફિસર-વોર્ડ-૧(૧), ત્રિપુરા, (૨૦૧૯) ૧૦૩ ટેક્સમેન.કોમ ૩૬૪ (મદ્રાસ) ના કેસમાં સમય જતાં સીબીડીટી દ્વારા જારી કરાયેલી તમામ સૂચનાઓ/પરિપત્રોને જોવાની તક મળી હતી અને તે ધ્યાનમાં લેતા, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું;

"૭. વિવાદિત માંગણીના સ્ટેની મંજૂરી અંગે વિચારણા કરતી વખતે ધ્યાનમાં લેવાના પરિમાણો સારી રીતે નક્કી થયેલા છે - પ્રાથમિક કેસની હાજરી, નાણાકીય કટોકટી અને સુવિધાનું સંતુલન. 'નાણાકીય કટોકટી' માં 'અપૂરણીય નુકસાન' અને 'અયોગ્ય હાલાકી' ના પ્રશ્નનો પણ તેના વ્યાપમાં સમાવેશ થશે. ઉપરોક્ત ત્રણ પરિબલોના ઉપયોગ પર જ આકારણી અધિકારી વિવાદિત માંગણીના સ્ટે માટેની વિનંતી સંપૂર્ણ અથવા અંશતઃ મંજૂર કરવા અથવા નકારવા માટેના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરી શકે છે.

૮. આ ઉપરાંત, સ્ટે અરજીઓના નિર્ણયની રીત અંગે સીબીડીટી (સેન્ટ્રલ બોર્ડ

ઓફ ડાયરેક્ટ ટેક્સીસ) દ્વારા વિભાગીય સત્તાવાળાઓના માર્ગદર્શન માટે સમયાંતરે સૂચનાઓ/પરિપત્રો જારી કરવામાં આવે છે. કરદાતા દ્વારા અવારનવાર ટાંકવામાં આવતો તારીખ ૨૧.૦૮.૧૯૬૯ નો ઓફિસ મેમોરેન્ડમ એફ. નં. ૧/૬/૬૯/-આઈટીસીસી નીચે મુજબ જણાવે છે:

'૧. અનૌપચારિક સલાહકાર સમિતિની ૮ મી બેઠકમાં વિચારણા માટે આવેલો એક મુદ્દો એ હતો કે આવકવેરા આકારણીઓ ઘણીવાર મનસ્વી રીતે ઊંચા આંકડાઓ પર નિર્ધારિત કરવામાં આવતી હતી અને આઈટી એક્ટ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૨૨૦(૬) માં આ બાબતે વિશિષ્ટ જોગવાઈ હોવા છતાં તેના પરિણામે વિવાદિત માંગણીની વસૂલાત પર પણ સ્ટે આપવામાં આવતો ન હતો.

૨. તત્કાલીન નાયબ વડાપ્રધાને નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું :

".....જ્યાં આકારણી પર નક્કી કરવામાં આવેલી આવક રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં નોંધપાત્ર રીતે વધારે હોય, કહો કે પછીની રકમ કરતા બમણી અથવા વધુ, વિવાદમાં રહેલા કરની વસૂલાત અપીલ પર નિર્ણય ન આવે ત્યાં સુધી સ્થગિત રાખવી જોઈએ, જો કે કરદાતાઓના પક્ષે કોઈ ભૂલ ન હોય."

૩. બોર્ડ ઇચ્છે છે કે ઉપરોક્ત અવલોકનો તમારી હેઠળ કામ કરતા તમામ

આવકવેરા અધિકારીઓના ધ્યાન પર લાવવામા આવે અને આવા કિસ્સાઓમાં પ્રથમ અપીલના તબક્કા સુધી વસૂલાત પર સ્ટે આપવાની સત્તાનો ઉપયોગ ઇન્સ્પેક્ટિંગ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર/આવકવેરા કમિશનર દ્વારા કરવામાં આવે.'

૯. ત્યારબાદ, સીબીડીટી દ્વારા ૨૧.૦૩.૧૯૯૬ ના રોજ ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ જારી કરવામાં આવી હતી અને તેમાં નીચે મુજબ જણાવેલ છે:

૧. બાકી રહેલ કર માંગણીઓની વસૂલાત [સીબીડીટી તરફથી ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ એફ. નં. ૪૦૪/૭૨/૯૩ આઈટીસીસી તારીખ ૨-૧૨-૧૯૯૩] વસૂલાત પ્રક્રિયાઓને સુવ્યવસ્થિત કરવા માટે બોર્ડને કર માંગણીની વસૂલાતના વિષય પર વ્યાપક સૂચનાની જરૂરિયાત અનુભવાઈ છે. આથી આ સૂચના આ વિષય પરની અગાઉની તમામ સૂચનાઓને રદ કરીને જારી કરવામાં આવી રહી છે અને આ વિષય પરના વર્તમાન પરિપત્રોને પુનરાવર્તિત કરે છે.

૨. બોર્ડનો મત છે કે, સિદ્ધાંત તરીકે, દરેક માંગણી લેણી થાય કે તરત જ વસૂલ થવી જોઈએ. નીચે આપેલ માર્ગદર્શિકા અનુસાર માત્ર માન્ય કારણોસર જ માંગણીને સ્થગિત રાખી શકાય છે :

### એ. જવાબદારી:

૧. નીચેના અપવાદ સિવાય, ઊભી કરાયેલી દરેક માંગણી એકત્રિત કરવાની આકારણી અધિકારી અને ટી.આર.ઓ. ની જવાબદારી રહેશે: (એ) માંગણી કે જે હજી લેણી થઈ નથી;(બી) માંગણી જે કોર્ટ અથવા આઈટીએટી અથવા સેટલમેન્ટ કમિશન દ્વારા સ્ટે કરવામાં આવી છે;(સી) માંગણી કે જેના માટે રાઈટ-ઓફ કરવાની યોગ્ય દરખાસ્ત રજૂ કરવામાં આવી છે;(ડી) નીચેના પેરા બી અને સી અનુસાર સ્ટે કરવામાં આવેલ માંગણી.

૨. જ્યાં માંગણીના સંદર્ભમાં વસૂલાત પ્રમાણપત્ર જારી કરવામાં આવ્યું હોય અથવા નિવેદન દોરવામાં આવ્યું હોય, ત્યાં કરની વસૂલાત માટેની પ્રાથમિક જવાબદારી ટી.આર.ઓ. ની રહેશે.

૩. સુપરવાઈઝરી સત્તાવાળાઓની એ જવાબદારી રહેશે કે તેઓ સુનિશ્ચિત કરે કે આકારણી અધિકારીઓ અને ટી.આર.ઓ. માંગણી એકત્રિત કરવા માટે જરૂરી એવા તમામ પગલાં લે. તે સમજવું આવશ્યક છે કે માત્ર કારણદર્શક નોટિસ (શો કોઝ નોટિસ) જારી કરવી અને કોઈ ફોલો-અપ ન કરવું તેને કર વસૂલવાના પર્યાપ્ત પ્રયાસ તરીકે ગણવામાં આવશે નહીં.

## બી. સ્ટે અરજીઓ:

૧. આકારણી અધિકારીઓ પાસે દાખલ કરવામાં આવેલી સ્ટે અરજીઓનો કરદાતા દ્વારા અરજી દાખલ કર્યાના બે અઠવાડિયાની અંદર નિકાલ થવો જોઈએ. કરદાતાને વિલંબ કર્યા વિના નિર્ણયની જાણ કરવી આવશ્યક છે.

૨. જ્યાં આકારણી અધિકારી (ડીસી/સીઆઈટી/સીસી) થી ઉચ્ચ સત્તાવાળાઓને સ્ટે અરજીઓ કરવામાં આવે છે, ત્યાં ઉચ્ચ સત્તાવાળાઓની જવાબદારી છે કે તેઓ કોઈપણ વિલંબ કર્યા વિના અરજીઓનો નિકાલ કરે, અને કોઈપણ સંજોગોમાં અરજી મળ્યાના બે અઠવાડિયાની અંદર નિકાલ કરે. આવા નિર્ણયની જાણ કરદાતા અને આકારણી અધિકારીને તાત્કાલિક થવી જોઈએ.

૩. માંગણી પર સ્ટે આપવાની બાબતમાં નિર્ણય સામાન્ય રીતે આકારણી અધિકારી/ટી.આર.ઓ. અને તેમના તાત્કાલિક ઉપરી અધિકારી દ્વારા લેવામાં આવવો જોઈએ. ઉચ્ચ ઉપરી સત્તાધિકારીએ એ.ઓ./ટી.આર.ઓ. ના નિર્ણયમાં માત્ર અપવાદરૂપ સંજોગોમાં જ દખલ કરવી જોઈએ; દા.ત., જ્યાં આકારણી આદેશ ગેરવાજબી રીતે ઉચ્ચ સ્તરનો (હાઈ-પ્રિન્ડ) જણાતો હોય અથવા જ્યાં કરદાતાને વાસ્તવિક મુશ્કેલી થવાની સંભાવના હોય. ઉચ્ચ સત્તાવાળાઓએ કરદાતાઓને કરની ચૂકવણી રોકી રાખવા માટે સમય મેળવવાની દૃષ્ટિએ સામાન્ય રૂટિન બાબત તરીકે અથવા મામૂલી રીતે તેમની સમક્ષ રિવ્યૂ અરજીઓ

દાખલ કરવાથી નિરાશ કરવા જોઈએ.

**સી. માંગણી પર સ્ટે આપવા માટેની માર્ગદર્શિકા:**

૧. માંગણી પર માત્ર ત્યારે જ સ્ટે આપવામાં આવશે જો તેમ કરવા માટે યોગ્ય કારણો હોય. આકારણી આદેશ સામે માત્ર અપીલ દાખલ કરવી એ માંગણીની વસૂલાત પર સ્ટે આપવા માટે પૂરતું કારણ નથી. કેટલીક દૃષ્ટાંતરૂપ પરિસ્થિતિઓ જ્યાં સ્ટે આપી શકાય તે આ મુજબ છે: અહીં સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે આ પરિસ્થિતિઓમાં પણ, આવા વિવાદિત મુદ્દાઓને આભારી રકમના સંદર્ભમાં જ સ્ટે મંજૂર કરી શકાય છે. વધુમાં જ્યાં પાછળથી એવું જાણવા મળે કે કરદાતાએ અપીલના વહેલા નિકાલમાં સહકાર આપ્યો નથી અથવા જ્યાં ઉચ્ચ એપેલેટ ઓથોરિટી અથવા કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલી અનુગામી જાહેરાત ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિમાં ફેરફાર કરે છે, તો સ્ટે આદેશની સમીક્ષા કરી શકાય છે અને તેમાં સુધારો કરી શકાય છે. ઉપરોક્ત ઉદાહરણો, અલબત્ત, સંપૂર્ણ નથી.

૨. સ્ટે મંજૂર કરતી વખતે, આકારણી અધિકારી તેમને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો લાદી શકે છે. આમ તેઓ કરી શકે છે –

એ. મહેસૂલના હિતના રક્ષણ માટે કરદાતાને યોગ્ય જામીનગીરી (સિક્યોરિટી) આપવા જણાવી શકે છે; બી. કરદાતાને વિવાદિત કર પેટે એકસાથે અથવા

હામાં વાજબી રકમ ચૂકવવાની જરૂરિયાત ઊભી કરી શકે છે; સી. કરદાતા પાસેથી એવી બાંધધરી લઈ શકે છે કે તેઓ અપીલના વહેલા નિકાલમાં સહકાર આપશે, જેમાં નિષ્ફળ જવા પર સ્ટે આદેશ રદ કરવામાં આવશે. ડી. પસાર કરાયેલા આદેશની વાજબી મુદત, કહો કે ૬ મહિના સુધી સમાપ્ત થયા પછી, અથવા જો કરદાતાએ અપીલના વહેલા નિકાલમાં સહકાર ન આપ્યો હોય, અથવા જ્યાં ઉચ્ચ એપેલેટ ઓથોરિટી અથવા કોર્ટ દ્વારા અનુગામી જાહેરાત ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિઓમાં ફેરફાર કરે છે, તો સમીક્ષા કરવાનો અધિકાર અનામત રાખી શકે છે; ઈ. જો કોઈ રિફંડ ઉદ્ભવતું હોય તો તેને માંગણી સામે સરભર (એડજસ્ટ) કરવાનો અધિકાર અનામત રાખી શકે છે.

૩. ૧૮ મહિનાથી વધુ ન હોય તેવા વાજબી સમયગાળામાં સંપૂર્ણ માંગણી વસૂલ કરી શકાય તે માટે હા દ્વારા ચૂકવણીની ઉદારતાથી મંજૂરી આપી શકાય છે.

જ. આવકવેરા કાયદાની કલમ ૨૨૦(૬) માં "સ્ટે ઓફ ડિમાન્ડ" (માંગણી પર સ્ટે) શબ્દસમૂહ આવતો ન હોવાથી, આકારણી અધિકારીએ હંમેશા કલમ ૨૨૦(૬) [અથવા કલમ ૨૨૦(૩) અથવા કલમ ૨૨૦(૭) હેઠળ] હેઠળ પસાર કરાયેલા કોઈપણ આદેશમાં, તે કલમમાં આવતા અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ, એટલે કે તેઓ નિર્દિષ્ટ કરેલી રકમના સંદર્ભમાં કરદાતાને કસૂરવાર ન હોવાનું માનવા સંમત થાય છે, અને તે તેમને યોગ્ય લાગે તેવી શરતો લાદવાને

આધીન રહેશે.

૫. કલમ ૨૨૦(૬) હેઠળની અરજી પર વિચાર કરતી વખતે, આકારણી અધિકારીએ ઊભી કરાયેલ માંગણીને અસર કરતા તમામ સંબંધિત પરિબલો પર વિચાર કરવો જોઈએ અને સ્પીકિંગ ઓર્ડર (કારણો સાથેના આદેશ) ના રૂપમાં પોતાનો નિર્ણય જણાવવો જોઈએ.

#### ડી. પરચુરણ :

૧. જ્યાં માંગણીની વસૂલાત પર સ્ટે આપવામાં આવ્યો હોય ત્યાં પણ, આકારણી અધિકારી પરિસ્થિતિની સમીક્ષા કરવાનું ચાલુ રાખશે જેથી એ સુનિશ્ચિત કરી શકાય કે લાદવામાં આવેલી શરતો કરદાતા દ્વારા પૂરી કરવામાં આવી છે, જેમાં નિષ્ફળ જવા પર સ્ટે આદેશ પાછો ખેંચવાની જરૂર પડશે.

૨. જ્યાં કરદાતા ટ્રિબ્યુનલ પાસે માંગણી પર સ્ટે માંગે છે, તેનો સખત વિરોધ થવો જોઈએ. જો કરદાતા તેમની અરજી પર દબાણ કરે છે, તો સીઆઈટી એ વિભાગીય પ્રતિનિધિને વિનંતી કરવાનો નિર્દેશ આપવો જોઈએ કે અપીલ એક મહિનાની અંદર પોસ્ટ કરવામાં આવે જેથી અપીલ પર ટ્રિબ્યુનલનો આદેશ બે મહિનાની અંદર જાણી શકાય.

૩. એપેલેટ આદેશ પ્રાપ્ત થયાના ૨ અઠવાડિયાની અંદર અપીલની અસરો આપવી પડશે. એ જ રીતે, સુધારણા અરજી પર તે મળ્યાના ૨ અઠવાડિયાની અંદર નિર્ણય લેવો જોઈએ. જ્યાં એપેલેટ આદેશો અમલમાં મૂકવામાં અથવા સુધારણા અરજીઓ પર નિર્ણય લેવામાં અયોગ્ય વિલંબ થાય છે તેવા કિસ્સાઓમાં, સીસીઆઈટી /સીઆઈટી દ્વારા ખૂબ જ કડકાઈથી કામ લેવું જોઈએ.

૩. બોર્ડ ઇચ્છે છે કે ઉપરોક્ત પ્રક્રિયા અનુસાર વસૂલાતની બાબતમાં યોગ્ય પગલાં લેવામાં આવે. આકારણી અધિકારી અથવા ટી.આર.ઓ., જે પણ લાગુ પડતું હોય, અને તેમના તાત્કાલિક ઉપરી અધિકારી આ સૂચનાઓના પાલનની ખાતરી કરવા માટે જવાબદાર રહેશે.

૪. આ પ્રક્રિયા અન્ય ડાયરેક્ટ ટેક્સ (પ્રત્યક્ષ કર) કાયદાઓ હેઠળ ઊભી થયેલી માંગણીઓને પણ યથાયોગ્ય ફેરફારો સાથે લાગુ પડશે.'

૧૦. આકારણી અધિકારીઓ સ્ટે આપતા પહેલા વિવાદિત માંગણીના નોંધપાત્ર હિસ્સાની ચૂકવણીનો આગ્રહ રાખતા હતા જેના પરિણામે કરદાતાઓ માટે

અત્યંત હાલાકી ભોગવવી પડતી હતી, તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને તારીખ ૨૯.૦૨.૨૦૧૬ ના ઓફિસ મેમોરેન્ડમ દ્વારા ઇન્સ્ટ્રક્શન ૧૯૧૪ માં આંશિક સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. આમ, સ્ટે આપવાની પ્રક્રિયાને સુવ્યવસ્થિત કરવા અને પ્રક્રિયાને પ્રમાણિત કરવા માટે, સંશોધિત માર્ગદર્શિકા જારી કરવામાં આવી હતી જે નીચે મુજબ છે:

'.....

(એ) એવા કિસ્સામાં જ્યાં બાકી માંગણી સીઆઈટી (એ) સમક્ષ વિવાદિત હોય, આકારણી અધિકારી વિવાદિત માંગણીના ૧૫% ની ચૂકવણી પર પ્રથમ અપીલના નિકાલ સુધી માંગણી પર સ્ટે મંજૂર કરશે, સિવાય કે કેસ નીચે આપેલ પેરા (બી) માં ચર્ચા કરેલ શ્રેણીમાં આવતો હોય.

(બી) એવી સ્થિતિમાં કે જ્યાં,

(એ) આકારણી અધિકારીનો મત હોય કે વિવાદિત માંગણીમાં પરિણમતા ઉમેરાની પ્રકૃતિ એવી છે કે ૧૫% કરતાં વધુ એકમુશ્ત રકમની ચૂકવણી જરૂરી છે (દા.ત. એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં અગાઉના વર્ષોમાં એપેલેટ સત્તાવાળાઓ દ્વારા સમાન મુદ્દા પર ઉમેરાની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હોય અથવા સુપ્રીમ કોર્ટ/અથવા

અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી હાઈકોર્ટનો નિર્ણય મહેસૂલની તરફેણમાં હોય અથવા ઉમેરો સર્ચ અથવા સર્વેની કામગીરીમાં એકત્રિત કરવામાં આવેલા વિશ્વસનીય પુરાવાઓ પર આધારિત હોય, વગેરે) અથવા,

(બી) આકારણી અધિકારીનો મત હોય કે વિવાદિત માંગણીમાં પરિણમતા ઉમેરાની પ્રકૃતિ એવી છે કે ૧૫% કરતાં ઓછી એકમુશ્ત રકમની ચૂકવણી જરૂરી છે (દા.ત. એવા કિસ્સામાં કે જ્યાં અગાઉના વર્ષોમાં એપેલેટ સત્તાવાળાઓ દ્વારા સમાન મુદ્દા પર ઉમેરો રદ કરવામાં આવ્યો હોય અથવા સુપ્રીમ કોર્ટ અથવા અધિકારક્ષેત્ર ધરાવતી હાઈકોર્ટનો નિર્ણય કરદાતાની તરફેણમાં હોય, વગેરે), આકારણી અધિકારી વહીવટી પ્રિ. સીઆઈટી/સીઆઈટી ને બાબત સંદર્ભિત કરશે, જેઓ તમામ સંબંધિત તથ્યો પર વિચાર કર્યા પછી બાકી માંગણીનો સ્ટે મંજૂર કરવા માટે કરદાતા દ્વારા એકમુશ્ત ચૂકવણી તરીકે ચૂકવવાની માંગણીની માત્રા/પ્રમાણ નક્કી કરશે.'

૧૧. ઇન્સ્ટ્રક્શન ૧૯૧૪ માં આગળ તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૭ ના ઓફિસ મેમોરેન્ડમ નંબર એફ.નં. ૪૦૪/૭૨/૯૩ – આઈટીસીસી દ્વારા નીચે મુજબ વધુ સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો:

'ઓફિસ મેમોરેન્ડમ એફ. નં. ૪૦૪/૭૨/૯૩-આઈટીસીસી તારીખ ૩૧.૦૭.૨૦૧૭, વિષય: પ્રથમ અપીલના તબક્કે માંગણી પર સ્ટે આપવા માટે માર્ગદર્શિકા પ્રદાન કરવા તારીખ ૨૧.૩.૧૯૯૬ ના ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ માં આંશિક સુધારો. સંદર્ભ: બોર્ડનો તારીખ ૨૯.૨.૨૦૧૬ નો સમાન નંબરનો ઓ.એમ., તારીખ ૨૧.૩.૧૯૯૬ ની ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ માં માંગણી પર સ્ટે મંજૂર કરવાની પ્રક્રિયા સહિત બાકી માંગણીની વસૂલાત માટે અનુસરવાની પ્રક્રિયા અંગે બોર્ડ દ્વારા જારી કરાયેલ માર્ગદર્શિકા શામેલ છે.

ઓ.એમ. નં. ૪૦૪/૭૨/૯૩-આઈટીસીસી તારીખ ૨૯.૨.૨૦૧૬ દ્વારા ઇન્સ્ટ્રક્શન નં. ૧૯૧૪ ના આંશિક સુધારામાં સુધારેલી માર્ગદર્શિકા જારી કરવામાં આવી હતી, જેમાં, અન્ય બાબતોની સાથે, પેરા ૪(એ) દ્વારા એ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું કે જે કિસ્સામાં સીઆઈટી (એ) સમક્ષ બાકી માંગણી વિવાદિત હોય, ત્યાં આકારણી અધિકારી પ્રથમ અપીલના નિકાલ સુધી વિવાદિત માંગણીના ૧૫% ની ચૂકવણી પર માંગણી પર સ્ટે મંજૂર કરશે સિવાય કે કેસ તેના હેઠળના પેરા (બી) માં ચર્ચા કરેલ શ્રેણીમાં આવતો હોય. ૧૫% ના પ્રમાણભૂત દરના આવા સમાન સંદર્ભો તેમાં અનુગામી ફકરાઓમાં પણ આપવામાં આવ્યા છે.

૨. ફિલ્ડ સત્તાવાળાઓ તરફથી મળેલા પ્રતિભાવના પ્રકાશમાં બોર્ડ દ્વારા આ

બાબતની સમીક્ષા કરવામાં આવી છે. અતિશય ઊંચી આકારણીઓને નિયંત્રિત કરવાના બોર્ડના પ્રયાસોના પરિણામે વધુ ન્યાયી અને વધુ વાજબી આકારણી આદેશોના અનુસંધાનમાં, વિવાદિત માંગણીના ૧૫% નો પ્રમાણભૂત દર નીચલી બાજુએ (ઓછો) હોવાનું જણાય છે. તે મુજબ એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે તારીખ ૨૯.૨.૨૦૧૬ ના ઓ.એમ. માં નિર્ધારિત પ્રમાણભૂત દરને સુધારીને વિવાદિત માંગણીના ૨૦% કરવામાં આવે, જ્યાં સીઆઈટી(એ) સમક્ષ માંગણી સામે વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હોય. આમ ઉપરોક્ત ઓ.એમ. તારીખ ૨૯.૨.૨૦૧૬ માં વિવાદિત માંગણીના ૧૫% ના તમામ સંદર્ભો આથી વિવાદિત માંગણીના ૨૦% તરીકે સુધારેલા છે. તારીખ ૨૯.૨.૨૦૧૬ ના ઓ.એમ. માં સમાવિષ્ટ અન્ય માર્ગદર્શિકાઓ યથાવત રહેશે.

યોગ્ય પાલન માટે આ ફેરફારો તમારા અધિકારક્ષેત્રમાં કામ કરતા તમામ અધિકારીઓના ધ્યાન પર તરત જ લાવવામાં આવી શકે છે.'

૧૨. ઉપર જણાવ્યા મુજબના પરિપત્રો અને સૂચનાઓ સ્ટે મંજૂર કરવાની બાબતમાં આકારણી સત્તાધિકારીઓને મદદ કરવા માટે જારી કરાયેલ માર્ગદર્શિકાના સ્વરૂપમાં છે અને તે સ્ટે અરજીઓની વિચારણા અને નિકાલમાં અનુસરવાના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનું સ્થાન લઈ શકે નહીં કે તેને ઓવરરાઈડ કરી શકે નહીં. પ્રાથમિક કેસની હાજરી કે જેના માટે પરિપત્રોમાં જ કેટલાક ઉદાહરણો

આપવામાં આવ્યા છે, કરદાતા દ્વારા સામનો કરવામાં આવતી નાણાકીય કટોકટી અને બાબતમાં સુવિધાનું સંતુલન એ એક પ્રકારે 'ત્રિપુટી' સમાન છે, અને સત્તાધિકારી દ્વારા સ્ટે અરજીની વિચારણામાં અનિવાર્ય છે. બોર્ડે, જ્યારે સામાન્ય રીતે જણાવ્યું છે કે કરદાતાને વિવાદિત માંગણીના ૨૦% જમા કરાવવા માટે કહેવામાં આવશે, ત્યારે ધ્યાનમાં લેવાના ત્રણ મહત્વપૂર્ણ પરિબલોના આધારે માંગવામાં આવેલી રકમમાં વધારો અથવા ઘટાડો કરવાનો સત્તાધિકારીને પૂરતો વિવેકાધિકાર આપ્યો છે.

૧૩. હાલના કિસ્સામાં, આકારણી અધિકારીએ નીચે મુજબનો નોન-સ્પીકિંગ ઓર્ડર (કારણો વગરનો આદેશ) આપીને અરજીને ફગાવી દીધી છે:

'કૃપા કરીને ઉપરોક્ત સંદર્ભ જુઓ. આથી તમને જાણ કરવામાં આવે છે કે સદર આદેશ સામે માત્ર અપીલ દાખલ કરવી એ માંગણી પર સ્ટે આપવા માટેનું આધાર નથી. તેથી માંગણી પર સ્ટે માટેની તમારી વિનંતી નકારવામાં આવે છે અને તમને તાત્કાલિક માંગણીની રકમ ચૂકવવા વિનંતી કરવામાં આવે છે. આવકવેરા કાયદા, ૧૯૬૧ ની કલમ ૨૨૧(૧) હેઠળની નોટિસ આ સાથે બિડાયેલી છે.'

૧૪. અરજદાર દ્વારા સ્ટે માટેની વિનંતીનો નિકાલ ઘણી ઈચ્છાઓ છોડી જાય છે

(ઘણી ક્ષતિઓ ધરાવે છે). મારો સ્પષ્ટ મત છે કે આકારણી અધિકારીએ સીબીડીટી દ્વારા જારી કરાયેલા પરિપત્રો તેમજ સ્ટે આપવા માટેની શરતોની નોંધ લેવી જોઈતી હતી અને સ્પીકિંગ ઓર્ડર પસાર કરવો જોઈતો હતો. અલબત્ત અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી સ્ટે માંગતી અરજી પોતે જ ગુપ્ત (સ્પષ્ટતા વિનાની) છે. જોકે, સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ વિરુદ્ધ મહિન્દ્રા મિલ્સ, ((૨૦૦૮) ૨૯૬ આઈટીઆર ૮૫ (મદ્રાસ)) ના કેસમાં ઘસારાની મંજૂરીના સંદર્ભમાં નોંધવામાં આવ્યું છે તેમ, સેન્ટ્રલ બોર્ડ ઓફ રેવન્યુનો પરિપત્ર (૧૧ એપ્રિલ, ૧૯૫૫ નો નં. ૧૪ (એસએલ-૩૫)) વિભાગના અધિકારીઓ પાસે માંગણી કરે છે કે તેઓ 'દરેક વાજબી રીતે કરદાતાને મદદ કરે, ખાસ કરીને રાહતનો દાવો કરવામાં અને મેળવવાની બાબતમાં. .... જોકે, રિફંડ અને રાહતોનો દાવો કરવાની જવાબદારી કરદાતાઓ પર રહેલી છે કે જેના પર તે કાયદા દ્વારા લાદવામાં આવી છે, અધિકારીઓએ તેમનું ધ્યાન કોઈપણ એવા રિફંડ અથવા રાહતો તરફ દોરવું જોઈએ જેના માટે તેઓ સ્પષ્ટપણે હકદાર હોય તેવું જણાય છે પરંતુ કોઈક કારણસર તેઓ દાવો કરવાનું ચૂકી ગયા છે.....'. આમ, કરદાતાએ સ્ટે આપવા માટેના ત્રણ પરિમાણોનો ખાસ ઉપયોગ ન કર્યો હોય તેમ છતાં, આકારણી અધિકારીની એ જવાબદારી છે કે તે પ્રાથમિક કેસની હાજરીની ચકાસણી કરે તેમજ કરદાતાને નાણાકીય કટોકટી, જો કોઈ હોય તો, દર્શાવવા માટે કહે અને આ બાબતમાં સુવિધાના સંતુલન પર પહોંચે."

૩૭. મદ્રાસ હાઈકોર્ટના ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત ચુકાદા પરથી નીચેની બાબતો ફલિત થાય છે;

(એ) બોર્ડે, જ્યારે સામાન્ય રીતે જણાવ્યું છે કે કરદાતાને વિવાદિત માંગણીના ૨૦% જમા કરાવવા માટે કહેવામાં આવશે, ત્યારે ધ્યાનમાં લેવાના ત્રણ મહત્વપૂર્ણ પરિબલો, એટલે કે પ્રાથમિક કેસ, સુવિધાનું સંતુલન અને અપૂરણીય નુકસાનના આધારે માંગવામાં આવેલી રકમમાં વધારો અથવા ઘટાડો કરવાનો સત્તાધિકારીને પૂરતો વિવેકાધિકાર આપ્યો છે.

(બી) કરદાતાએ સ્ટે આપવા માટે ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત ત્રણ પરિમાણોનો ખાસ ઉપયોગ ન કર્યો હોય તેમ છતાં, આકારણી અધિકારીની એ જવાબદારી છે કે તે પ્રાથમિક કેસની હાજરીની ચકાસણી કરે તેમજ કરદાતાને નાણાકીય કટોકટી, જો કોઈ હોય તો, દર્શાવવા માટે કહે અને સુવિધાના સંતુલન પર પહોંચે.

૩૮. સત્તાધિકારી દ્વારા વિવેકાધિકારના ઉપયોગ સંબંધિત સિદ્ધાંતો સુપ્રીમ કોર્ટના વિવિધ ચુકાદાઓમાં વર્ણવવામાં આવ્યા છે. અમે થોડા ચુકાદાઓનો સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ.

૩૯. સંત રાજ અને અન્ય વિરુદ્ધ ઓ.પી. સિંગલા અને અન્ય: (૧૯૮૫) ૨ એસસીસી ૩૪૯ ના કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે પુનઃસ્થાપન (રિઈન્સ્ટેટમેન્ટ) ના બદલામાં વળતર આપવાના લેબર કોર્ટના વિવેકાધિકાર અંગેની બાબત સાથે કામ પાર પાડ્યું હતું અને નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું;

"૪.....જ્યારે પણ એમ કહેવામાં આવે છે કે સત્તાધિકારીના વિવેકાધિકારની અંદર કંઈક કરવાનું છે ત્યારે તે કંઈક તર્ક અને ન્યાયના નિયમો અનુસાર થવું જોઈએ અને ખાનગી અભિપ્રાય મુજબ નહીં, કાયદા મુજબ થવું જોઈએ અને રમૂજ/તરંગ મુજબ નહીં. તે મનસ્વી, અસ્પષ્ટ અને કાલ્પનિક ન હોવું જોઈએ પરંતુ કાનૂની અને નિયમિત હોવું જોઈએ અને તેનો ઉપયોગ તે મર્યાદામાં થવો જોઈએ જેમાં એક પ્રમાણિક માણસ તેના કાર્યાલયની ફરજ બજાવવા માટે પોતાને શોધે.....વિવેકાધિકારનો અર્થ કાયદા દ્વારા માર્ગદર્શિત સાચો વિવેકાધિકાર છે. તે નિયમ દ્વારા સંચાલિત હોવો જોઈએ, રમૂજ/તરંગ દ્વારા નહીં, તે મનસ્વી, અસ્પષ્ટ અને કાલ્પનિક ન હોવો જોઈએ....."

૪૦. રિલાયન્સ એરપોર્ટ ડેવલપર્સ (પી) લિમિટેડ વિરુદ્ધ એરપોર્ટ્સ ઓથોરિટી ઓફ ઈન્ડિયા અને અન્ય (૨૦૦૬) ૧૦ એસસીસી ૧ ના કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે, 'વિવેકાધિકાર' ની કાનૂની વ્યાખ્યા અને વિવેકાધિકારના ઉપયોગ માટે સંચાલક સિદ્ધાંતોને લગતા વિવિધ ચુકાદાઓના સંદર્ભમાં, અન્ય બાબતોની સાથે નીચે

મુજબ અવલોકન કર્યું: -

"૩૦. વિવેકાધિકાર, સામાન્ય રીતે, શું સાચું અને યોગ્ય છે તેની સમજદારી છે. તે જ્ઞાન અને સમજદારી દર્શાવે છે, તે સમજદારી જે વ્યક્તિને સાચું અને યોગ્ય શું છે તે વિવેચનાત્મક રીતે નક્કી કરવા સક્ષમ બનાવે છે અને સાવચેતી સાથે જોડાયેલ છે; સારી સમજદારી, અને સાવધાની દ્વારા નિર્દેશિત ચુકાદો: ઈશદાપૂર્વકનો ચુકાદો; ચુકાદાની યોગ્યતા; અસત્ય અને સત્ય વચ્ચે, ખોટા અને સાચા વચ્ચે, પડછાયા અને પદાર્થ વચ્ચે, સમાનતા અને બનાવટી ચમક તથા બહાના વચ્ચે તફાવત પારખવાનું વિજ્ઞાન કે સમજણ, અને વ્યક્તિઓની ઈચ્છા અને ખાનગી લાગણીઓ અનુસાર નહીં કરવાનું."

૪૧. યુ.પી. સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન અને અન્ય વિરુદ્ધ મોહમ્મદ ઈસ્માઈલ અને અન્ય: (૧૯૯૧) ૩ એસસીસી ૨૩૯ ના કેસમાં, સત્તાધિકારી દ્વારા વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ ન કરવાના કેસ સાથે કામ પાર પાડતી વખતે, સુપ્રીમ કોર્ટે વિવેકાધિકારની રૂપરેખા પર અને સાથે જ જ્યારે બાબત સક્ષમ સત્તાધિકારીના વિવેકાધિકારની હોય ત્યારે કોર્ટની સત્તાઓ પરની મર્યાદાઓ પર નીચેની શરતોમાં સ્પષ્ટતા કરી: -

"૧૨. હાઈકોર્ટ એવી જ રીતે કોર્પોરેશનને એવા ડ્રાઈવરો કે જેઓ તબીબી રીતે અયોગ્ય હોવાનું જણાયું હોય તેમને નોકરીમાંથી કાઢી મુકતા પહેલા વૈકલ્પિક નોકરી આપવાનો નિર્દેશ આપવામાં ભૂલ કરી હતી. આપેલા કેસમાં વિવેકાધિકારના ઉપયોગમાં જે વૈધાનિક સત્તાધિકારીનો નિર્ણય હોવો જોઈએ તે કોર્ટ નક્કી કરી શકતી નથી. કોર્ટ વૈધાનિક સત્તાધિકારીને કાયદા દ્વારા સ્પષ્ટપણે જરૂરી ન હોય તેવી ચોક્કસ રીતે વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરવાનો નિર્દેશ આપી શકતી નથી. કોર્ટ માત્ર કાયદા મુજબ વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરીને તેની ફરજ બજાવવા માટે પરમાદેશ (મેન્ડેમસ) ની રિટ દ્વારા વૈધાનિક સત્તાધિકારીને આદેશ આપી શકે છે. વૈકલ્પિક નોકરી આપવી કે નહીં તે કોર્પોરેશનના સક્ષમ સત્તાધિકારીના વિવેક પર છોડી દેવામાં આવેલી બાબત છે અને કોર્પોરેશને વ્યક્તિગત કિસ્સાઓમાં વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરવાનો રહે છે. કોર્ટ કોર્પોરેશનને ચોક્કસ રીતે અને કોઈ ચોક્કસ વ્યક્તિની તરફેણમાં વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરવાનો આદેશ આપી શકતી નથી. તે કોર્ટના અધિકારક્ષેત્રની બહાર હશે.

૧૩. હાલના કિસ્સામાં, કોર્પોરેશને વૈકલ્પિક નોકરી ઓફર કરવાના વિવેકાધિકારનો ઇનકાર કર્યો છે જે નિયમન વ્યક્તિગત છટાણીના કેસોમાં તેનો ઉપયોગ કરવાની જરૂરિયાત ઊભી કરે છે. ....એ જણાવી શકાય કે વૈધાનિક વિવેકાધિકારને સ્વ-નિર્મિત નિયમો અથવા નીતિ દ્વારા નિયંત્રિત કરી શકાય

નહીં. જોકે જે સત્તાધિકારીને વિવેકાધિકાર સોંપવામાં આવ્યો છે તેના માટે વિવેકાધિકારના ઉપયોગને નિયંત્રિત કરવા માટેના ધોરણો અથવા નિયમો નક્કી કરવા માટે ખુલ્લું છે, તેમ છતાં, તે પોતાને વિવેકાધિકારનો ઇનકાર કરી શકતી નથી કે જેનો ઉપયોગ કાયદો વ્યક્તિગત કિસ્સાઓમાં કરવાની માંગ કરે છે.

.....

XXX XXX XXX

"૧૫.....જાહેર પદ ધારકને કાયદા દ્વારા આપવામાં આવેલો દરેક વિવેકાધિકાર સત્તાના ઉદ્દેશ્યની પરિપૂર્ણતાને આગળ વધારવા માટે ઉપયોગમાં લેવાવો જોઈએ. રેગ્યુલેશન ૧૭(૩) હેઠળ વિવેકાધીન નિર્ણય લેવાનો હેતુ વિકલાંગ ડ્રાઇવરોને શક્ય તેટલી હદે અને ઉપરોક્ત મર્યાદાઓની અંદર પુનઃસ્થાપિત કરવાનો હતો. તેથી, કોર્પોરેશન યાંત્રિક રીતે કાર્ય કરી શકે નહીં. વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ તરંગ, ધૂન અથવા કર્મકાંડ મુજબ થવો જોઈએ નહીં. વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ વ્યાજબી અને તર્કસંગત રીતે થવો જોઈએ. તેનો ઉપયોગ વફાદારીપૂર્વક અને નિષ્પક્ષપણે થવો જોઈએ. નિષ્પક્ષતા અને સમાનતા સાથે યોગ્ય મૂલ્ય નિર્ણય (વેલ્યુ જજમેન્ટ) હોવો જોઈએ....."

૪૨. આસિસ્ટન્ટ કમિશનર (સીટી) એલટીયુ, કાકીનાડા અને અન્ય વિરુદ્ધ ગ્લેક્સો સ્મિથ ક્લાઇન કન્ઝ્યુમર હેલ્થ કેર લિમિટેડ, ૨૦૨૦ એસસીસી ઓનલાઇન એસસી ૪૪૦ ના કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે એ સિદ્ધાંતો પર સ્પષ્ટતા કરી

કે બંધારણીય અદાલતો, તેમના વ્યાપક અધિકારક્ષેત્રોનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, કાયદાની સબસ્ટન્ટિવ (મૂળભૂત) જોગવાઈઓની અવગણના કરી શકતી નથી, અન્ય બાબતોની સાથે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું: –

"૧૨. નિઃશંકપણે, બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ હાઈકોર્ટની સત્તાઓ વ્યાપક છે, પરંતુ પક્ષકારોને સંપૂર્ણ ન્યાય આપવા માટે બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪૨ હેઠળ આ કોર્ટને આપવામાં આવેલી સંપૂર્ણ સત્તાઓ કરતાં ચોક્કસપણે વ્યાપક નથી. અનુચ્છેદ ૧૪૨ એ બંધારણ હેઠળની સમગ્ર ન્યાયિક સત્તાઓનું સમૂહ અને ભંડાર છે.

તે સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે પણ, આ કોર્ટે કાયદાકીય હેતુને ધ્યાનમાં રાખવાની જરૂર છે અને વૈધાનિક જોગવાઈને નિર્રથક બનાવવાની જરૂર નથી."

૪૩. આમ, જ્યારે વિવેકાધિકારની વાત આવે છે, ત્યારે તેનો ઉપયોગ કાયદા દ્વારા માર્ગદર્શિત હોવો જોઈએ; તર્ક અને ન્યાયના નિયમો અનુસાર હોવો જોઈએ; અને સંબંધિત વિચારણાઓ પર આધારિત હોવો જોઈએ. વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ આવશ્યકપણે શું સાચું અને યોગ્ય છે તેની સમજદારી છે; અને આવી સમજદારી એ પડછાયા અને પદાર્થ વચ્ચે તેમજ સમાનતા અને બનાવટી દેખાવ વચ્ચેનો તફાવત પારખીને શું સાચું અને યોગ્ય છે તેનો વિવેચનાત્મક અને સાવચેતીભર્યો ચુકાદો છે. જાહેર પદ ધારકે, કાયદા દ્વારા આપવામાં આવેલી

સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, એ સુનિશ્ચિત કરવું પડે છે કે આવો ઉપયોગ આવી સત્તા આપવાના અંતર્ગત ઉદ્દેશ્યની પરિપૂર્ણતાને આગળ વધારવા માટે છે. વાજબીપણું, તર્કસંગતતા, નિષ્પક્ષતા, સરચાઈ અને સમાનતાની જરૂરિયાતો વિવેકાધિકારના કોઈપણ ઉપયોગમાં રહેલી છે; આવો ઉપયોગ ક્યારેય ખાનગી અભિપ્રાય મુજબ હોઈ શકે નહીં.

૪૪. તે ભાગ્યે જ કોઈ ચર્ચાનો વિષય છે કે વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ ન્યાયી રીતે થવો જોઈએ અને, તે બાબત માટે, તમામ તથ્યો અને તમામ સંબંધિત આસપાસના પરિબળો તેમજ વિવેકાધિકારના ઉપયોગની બંને બાજુની અસરોને યોગ્ય રીતે તોલવી જોઈએ અને સંતુલિત નિર્ણય લેવો જરૂરી છે.

૪૫. પેટા-કલમ (૬) માં સંસદનો આદેશ એવો જણાય છે કે નીચલા આકારણી અધિકારીએ એપેલેટ ઓથોરિટીના નિર્ણયનું પાલન કરવું જોઈએ અને તેનાથી બંધાયેલા હોવાને કારણે, સામાન્ય રીતે કરદાતા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી આવી અપીલના ભાવિની રાહ જોવી જોઈએ. તેથી, કરદાતાને કસૂરવાર ન ગણવા અંગેના તેમના વિવેકાધિકારનો, જે પેટા-કલમ (૬) હેઠળ આપવામાં આવ્યો છે, તેનો સામાન્ય રીતે કરદાતાની તરફેણમાં ઉપયોગ થવો જોઈએ, સિવાય કે કલમ ૨૨૦(૬) હેઠળની કરદાતાની અરજીને નકારી કાઢવા માટે કોઈ અગત્યના અને જબરજસ્ત કારણો ન હોય. કલમ ૨૨૦(૬) હેઠળની અરજીને માત્ર એવું

વર્ણન કરીને નકારી શકાય નહીં કે જો વસૂલાત કરવામાં ન આવે તો તે મહેસૂલના હિતની વિરુદ્ધ છે, જો માંગવામાં આવેલ કર જાહેર કરેલી કર જવાબદારી કરતા બમણો અથવા વધુ હોય. અપીલ દાખલ કરવાનો મુખ્ય હેતુ, જે કરદાતાને અસરકારક ઉપાય પૂરો પાડે છે, તે નિષ્ફળ જવાની સંભાવના છે, જો આવો વિવેકાધિકાર હંમેશા કરદાતાને બદલે મહેસૂલની તરફેણમાં વાપરવામાં આવે.

૪૬. અમારો એવો મત છે કે પ્રથમ એપેલેટ ઓથોરિટી સમક્ષ અપીલ પેન્ડિંગ હોય ત્યારે કરદાતા દ્વારા પસંદ કરવામાં આવેલી સ્ટે અરજી નક્કી કરતી વખતે સત્તાવાળાઓએ નીચેના પરિમાણો ધ્યાનમાં રાખવા જોઈએ. બોમ્બે હાઈકોર્ટ દ્વારા કેઈસી ઈન્ટરનેશનલ લિમિટેડ વિરુદ્ધ બી.આર. બાલકૃષ્ણન, (૨૦૦૧) ૨૫૧ આઈટીઆર ૧૫૮/૧૧૯ ટેક્સમેન ૯૭૪ ના કેસમાં નીચે મુજબના પરિમાણો નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યા છે;

(એ) સ્ટે અરજી પર વિચાર કરતી વખતે, સંબંધિત સત્તાધિકારી ઓછામાં ઓછા ટૂંકમાં કરદાતાનો કેસ રજૂ કરશે.

(બી) એવા કિસ્સાઓમાં જ્યાં આક્ષેપિત આદેશ હેઠળ આકારવામાં આવેલી આવક રિટર્ન કરેલી આવક કરતાં ઘણી વધારે હોય, સત્તાધિકારી એ વિચારશે કે

શું કરદાતાએ બિનશરતી સ્ટે માટેનો કેસ બનાવ્યો છે. જો નહિ, તો અપીલમાં સામેલ પ્રશ્નોને જોતાં, શું રકમના એક ભાગને જમા કરવાનો આદેશ આપવો જોઈએ, જે હેતુ માટે સત્તાધિકારી તેના આદેશમાં કેટલાક ટૂંકા પ્રાથમિક કારણો આપી શકે.

(સી) એવા કિસ્સાઓમાં કે જ્યાં કરદાતા નાણાકીય મુશ્કેલીઓ પર આધાર રાખે છે, સંબંધિત સત્તાધિકારી ટૂંકમાં દર્શાવી શકે છે કે જો સત્તાધિકારી ઈચ્છે કે કરદાતા આ રકમ જમા કરાવે તો શું કરદાતા રકમ જમા કરાવવા માટે નાણાકીય રીતે સક્ષમ અને સક્ષર છે કે કેમ.

(ડી) સંબંધિત સત્તાધિકારી એ પણ તપાસ કરશે કે શું અપીલ દાખલ કરવાનો સમય સમાપ્ત થઈ ગયો છે. સામાન્ય રીતે, કાયદા દ્વારા અપીલમાં જવા માટે પૂરા પાડવામાં આવેલ સમયગાળા દરમિયાન શિક્ષાત્મક પગલાં અપનાવવા જોઈએ નહીં. જોકે, જો સંબંધિત સત્તાધિકારી એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે કરદાતા માંગણીને નિષ્ફળ બનાવે તેવી સંભાવના છે, તો તે શિક્ષાત્મક પગલાંનો આશરો લઈ શકે છે જે માટે આદેશમાં ટૂંકા કારણો દર્શાવવામાં આવી શકે છે.

૪૭. અમે આ બાબત પૂર્ણ કરીએ તે પહેલાં, ધ ઇન્કમ ટેક્સ ઓફિસર, III

મેંગલોર વિરુદ્ધ એમ. દામોદર ભટ્ટ, એઆઈઆર ૧૯૬૯ એસસી ૪૦૮ માં નોંધાયેલા કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા નીચેના અવલોકનો તરફ એક અને તમામનું ધ્યાન દોરવું યોગ્ય સમજીએ છીએ.

"અમે આ અપીલમાં ઊભા થતા આગળના પ્રશ્ન પર વિચાર કરવા આગળ વધીએ છીએ, એટલે કે, શું હાઈકોર્ટ એવો મત લેવામાં સાચી હતી કે આવકવેરા અધિકારીએ પ્રથમ વસ્તુના સંદર્ભમાં આક્ષેપિત નોટિસ જારી કરવામાં વૈધાનિક વિવેકાધિકારનો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કર્યો ન હતો, એટલે કે, આકારણી વર્ષ ૧૯૬૦-૬૧ માટે રૂ. ૭,૦૫૬.૧૫ ની કર રકમ. પ્રતિવાદી વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે આકારણી આદેશ સામે એપેલેટ આસિસ્ટન્ટ કમિશનર પાસે અપીલ પેન્ડિંગ હતી અને તેથી કરદાતાને કસૂરવાર માનવા માટે નવા કાયદાની કલમ ૨૨૦(૬) હેઠળ વૈધાનિક વિવેકાધિકારનો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કરવાની આવકવેરા અધિકારીની જવાબદારી હતી. હાઈકોર્ટનું તારણ એ છે કે આવકવેરા અધિકારી "પોતાના વિવેકાધિકારના યોગ્ય ઉપયોગ માટે સુસંગત હોય તેવા કોઈપણ તથ્યો પર પોતાનું મગજ લગાવતા દર્શાવવામાં આવ્યા ન હતા". અમારા મતે, હાઈકોર્ટનું તારણ માન્ય રાખી શકાય નહીં, કારણ કે પ્રતિવાદીએ પોતાની રિટ અરજીમાં પોતાના કેસના સમર્થનમાં એવી કોઈ ચોક્કસ વિગતોનો આક્ષેપ કર્યો નથી કે આવકવેરા અધિકારીએ મનસ્વી રીતે પોતાના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કર્યો છે. રિટ અરજીના ફકરા ૧૨(બી) માં પ્રતિવાદીએ

માત્ર એમ કહ્યું હતું કે "કલમ ૨૨૦ હેઠળ કરવામાં આવેલ આવકવેરા અધિકારીનો આદેશ મનસ્વી અને તરંગી હતો". આદેશ કઈ રીતે મનસ્વી અથવા તરંગી હતો તે દર્શાવવા માટે પ્રતિવાદી દ્વારા તેમની રિટ અરજીમાં અન્ય કોઈ વિગતો આપવામાં આવી ન હતી. કાઉન્ટર-એફિડેવિટમાં આ સંદર્ભમાં પ્રતિવાદીના આક્ષેપોને નકારી કાઢવામાં આવ્યા છે. અમારો અભિપ્રાય છે કે પ્રતિવાદી દ્વારા તેની રિટ અરજીમાં ચોક્કસ વિગતોની ગેરહાજરીમાં હાઈકોર્ટ માટે એ પ્રશ્નમાં જવાનું પુષ્ટું નથી કે આવકવેરા અધિકારીએ મનસ્વી રીતે તેમના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કર્યો છે. પરિણામ સ્વરૂપે અમે માનીએ છીએ કે પ્રતિવાદી પોતાનો કેસ સાબિત કરવામાં અસમર્થ છે કે આક્ષેપિત નોટિસ વસ્તુ નં. ૧ ના સંદર્ભમાં એટલે કે આકારણી વર્ષ ૧૯૬૦-૬૧ માટે રૂ. ૭,૦૫૬.૧૫ ની કર રકમ અંગે કોઈપણ રીતે ખામીયુક્ત છે."

૪૮. આમ, સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જે કહેવામાં આવ્યું છે તે એ છે કે રિટ અરજદારે, તેની રિટ અરજીના મેમોરેન્ડમમાં, આવકવેરા અધિકારીએ મનસ્વી રીતે તેના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કર્યો છે તેવા પોતાના કેસના સમર્થનમાં ચોક્કસ વિગતો પૂરી પાડવી આવશ્યક છે. રિટ અરજીના મેમોરેન્ડમમાં માત્ર એવી રજૂઆત કરવી પૂરતી નથી કે "કલમ ૨૨૦ હેઠળ કરવામાં આવેલો આવકવેરા અધિકારીનો આદેશ મનસ્વી અને તરંગી છે". રિટ અરજદાર દ્વારા તેની રિટ અરજીમાં ચોક્કસ વિગતોની ગેરહાજરીમાં, હાઈકોર્ટે એ પ્રશ્નમાં ન જવું જોઈએ કે

આવકવેરા અધિકારીએ મનસ્વી રીતે તેમના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કર્યો છે કે કેમ.

૪૯. ઉપરોક્ત કારણોસર, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૯૮૦૪/૨૦૨૧ મંજૂર કરવા પાત્ર છે અને તે મુજબ, તેને મંજૂર કરવામાં આવે છે. પરિણામે, પ્રતિવાદી નં. ૨ દ્વારા પસાર કરાયેલા આક્ષેપિત આદેશો રદબાતલ કરવામાં આવે છે અને પ્રતિવાદી નં. ૨ ને રિટ અરજદારને સાંભળવાની તક પૂરી પાડીને ઉપર જણાવ્યા મુજબના પરિમાણો અને સીબીડીટીની તમામ સૂચનાઓને અનુરૂપ આઈ.ટી. એક્ટની અનુક્રમે કલમ ૨૨૦(૩) અને ૨૨૦(૬) હેઠળ રિટ અરજદાર દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી પર નવેસરથી વિચાર કરવા અને આ આદેશની રિટ મળ્યાની તારીખથી પ્રાધાન્યપાત્ર બે અઠવાડિયાના સમયગાળામાં કાયદા અનુસાર આદેશો પસાર કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૫૦. જ્યાં સુધી અન્ય બે જોડાયેલ રિટ અરજીઓનો સંબંધ છે, અમે બંને બાબતોમાં સંડોવાયેલી રકમની માત્રાને ધ્યાનમાં રાખીને તેમાં દખલ કરવાનો ઇનકાર કરીએ છીએ. જોકે, અમે બંને રિટ અરજીઓના રિટ અરજદારો માટે પ્રથમ એપેલેટ ઓથોરિટી એટલે કે સીઆઈટી (અપીલ્સ) સમક્ષ યોગ્ય રાહત માંગતી યોગ્ય અરજી દાખલ કરવા માટે વિકલ્પ ખુલ્લો રાખીએ છીએ. અમે એવું એટલા માટે કહી રહ્યા છીએ કારણ કે સ્ટે આપવાની આવી સત્તા પ્રથમ એપેલેટ

ઓથોરિટીની સહજ સત્તા તરીકે માની શકાય છે. એપેલેટ સત્તાવાળાઓની સત્તાઓ નિર્વિવાદપણે આકારણી સત્તાધિકારીની સત્તાઓ સાથે સમાંતર અને સહ-વ્યાપક છે પરંતુ સ્વભાવમાં વ્યાપક અને ચડિયાતી છે. કાયદાની કલમ ૨૫૧ સ્પષ્ટપણે નિર્ધારિત કરે છે કે અપીલનો નિકાલ કરતી વખતે, સીઆઈટી (અપીલ્સ) આકારણીની પુષ્ટિ કરી શકે છે, ઘટાડી શકે છે, વધારી શકે છે અથવા રદ કરી શકે છે. કાયદાની કલમ ૨૫૧(૧)(સી) વધુમાં પૂરી પાડે છે કે અન્ય કિસ્સાઓમાં, તે અપીલમાં તેમને યોગ્ય લાગે તેવા આદેશો પસાર કરી શકે છે. સુમેળભર્યા રીતે વાંચવામાં આવેલા આ શબ્દોનો ચોક્કસપણે અર્થ એ થાય છે કે કાયદા હેઠળ એપેલેટ સત્તાવાળાઓની સત્તાઓ પૂરતી વ્યાપક છે. જો વિવાદિત માંગણીની વસૂલાત સામે સ્ટે આપવાની સત્તા પ્રથમ એપેલેટ ઓથોરિટી પાસેથી છીનવી લેવામાં આવે, તો આવી સત્તાઓને નિર્રથક કે અર્થહીન બનાવવાનો આશય હોઈ શકે નહીં. આક્ષેપિત આકારણી આદેશમાં કોઈપણ રીતે ફેરફાર કરવા એપેલેટ ઓથોરિટીને સત્તાઓ આપતી આ જોગવાઈઓમાં આવી ગર્ભિત, આવશ્યક અને અંતર્ગત સત્તા આવશ્યકપણે વાંચવી જોઈએ. ચોક્કસ શબ્દોમાં, પ્રથમ એપેલેટ ઓથોરિટી કરપાત્ર આવકમાં વધારો પણ કરી શકે છે, જ્યારે તેની પાસે આકારણી ઘટાડવાની અથવા સંપૂર્ણપણે રદબાતલ કરવાની સત્તા પણ છે. કલમ ૨૫૧(૧)(સી) માં આવતા શબ્દો "તેમને યોગ્ય લાગે તેમ" નિર્રથક નથી, કારણ કે સંસદને આવી કોઈ નિર્રથકતા આભારી ન હોઈ શકે. તેથી, કાયદાની કલમ ૨૫૧ માં "સ્ટે આપવાની સત્તા" શબ્દોની ગેરહાજરીનો અર્થ એવો થઈ શકે નહીં કે પ્રથમ એપેલેટ

ઓથોરિટીના અધિકારક્ષેત્રમાંથી આવી સત્તાઓને ખાસ બાકાત રાખવામાં આવી છે. [જુઓ મહેશ્વરી એગ્રો ઇન્ડસ્ટ્રીઝ વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, (૨૦૧૨) ટેક્સમેન.કોમ ૬૮ (રાજસ્થાન)]

૫૧. ઉપરોક્ત બાબતો સાથે, તમામ ત્રણેય રિટ અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(જે. બી. પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

(નિશા એમ. ઠાકોર, ન્યાયમૂર્તિ)

*This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.*

=====

**અસ્વીકરણ:** સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

**DISCLAIMER:** The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====